

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**УНІВЕРСИТЕТ МИТНОЇ СПРАВИ ТА ФІНАНСІВ**

**Навчально–науковий інститут права та міжнародно-правових відносин**  
**Кафедра історії та теорії держави і права**

**Дипломна робота бакалавра**  
**на тему: «СУХИЙ ЗАКОН У США»**

Виконав: студент навчальної групи ІСТ 21-1  
спеціальність 032 «Історія та археологія»

Расєвський Я. Д.

Керівник д. іст. наук, проф.,  
професор кафедри історії та теорії держави і права  
Запорожченко Ю.В.

Рецензент:  
к.і.н., доц. доцент кафедри мовних та гуманітарних дисциплін  
Технічний університет Метінвест Політехніка.

Фомін А. В.

## АНОТАЦІЯ

Раєвський Ярослав «Сухий закон у США» Дипломна робота освітнього рівня – бакалавр, на правах рукопису. Спеціальність – 032 «Історія та археологія» (Історія та Антропологія Права). – Університет митної справи та фінансів, Дніпро, 2025.

Бакалаврська кваліфікаційна робота присвячена комплексному вивченню та аналізу сухого закону у Сполучених Штатах Америки в період з 1920 р. по 1933 р. У дослідженні висвітлено соціальні, політичні, економічні та правові аспекти запровадження, реалізації та скасування антиалкогольного законодавства. Особлива увага приділяється ролі громадських рухів, таких як Жіночий християнський союз тверезості, Антисалунна ліга та інші, федеральних та місцевих органів влади, а також впливу Першої світової війни на формування законодавчої бази Сухого закону. Спираючись на широкий спектр джерел – законодавчі акти, матеріали преси, карикатури, статистичні звіти, наша праця пропонує поглиблений аналіз передумов прийняття 18-ї поправки до Конституції США, механізмів її реалізації, зокрема, дії Закону Волстеда, наслідків запровадження заборони на алкоголь – зростання організованої злочинності, економічні втрати, соціальні зміни, а також причин її скасування в умовах Великої депресії 1933 року.

**Ключові слова:** Сухий закон, 18-та поправка, рух за тверезість, Антисалунська ліга, Жіночий християнський союз за тверезість, Закон Волстеда, соціальний контроль, організована злочинність, епоха прогресизму, Перша світова війна, Велика депресія, державне регулювання.

## ABSTRACT

Yaroslav Raevsky «Prohibition in the United States of America» Diploma work of educational level – Bachelor, in the form of a manuscript. Specialty – 032 «History and Archeology» (History and Anthropology of Law) – University of Customs and Finance, Dnipro, 2025.

The bachelor's thesis is a comprehensive study and analysis of Prohibition in the United States of America from 1920 to 1933. The study highlights the social, political, economic, and legal aspects of the introduction, implementation, and repeal of anti-alcohol legislation. Particular attention is paid to the role of social movements such as the Women's Christian Temperance Union, the Anti-Saloon League, and others, federal and local authorities, and the impact of World War I on the formation of the Prohibition legislative framework. It draws on a wide range of sources, including legislation, press materials, cartoons, and statistical reports. Our work offers an in-depth analysis of the prerequisites for the adoption of the 18th Amendment to the US Constitution, the mechanisms of its implementation, in particular, the Volstead Act, the consequences of the introduction of the ban on alcohol – the growth of organized crime, economic losses, social changes, as well as the reasons for its repeal in the context of the Great Depression of 1933.

**Keywords:** Prohibition, 18th Amendment, temperance movement, Anti-Saloon League, Women's Christian Temperance Union, Volstead Act, social control, organized crime, Progressive Era, World War I, Great Depression, government regulation.

## ЗМІСТ

|                                                                                        |           |
|----------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....</b>                                                  | <b>5</b>  |
| <b>ВСТУП.....</b>                                                                      | <b>6</b>  |
| <b>РОЗДІЛ I. Історіографія та методологія дослідження.....</b>                         | <b>10</b> |
| <b>РОЗДІЛ II. Передумови Сухого закону в США.....</b>                                  | <b>17</b> |
| 2.1 Соціальні передумови: рух тверезості та боротьба із<br>«алкогольною загрозою»..... | 17        |
| 2.2 Політичні фактори: прогресивна ера реформ і антиалкогольне лобі.....               | 23        |
| 2.3 Вплив Першої світової війни та завершення боротьби за поправку.....                | 29        |
| 2.4 Завершальна фаза боротьби за ратифікацію Сухого закону<br>(1917-1919).....         | 34        |
| <b>РОЗДІЛ III. Сухий закон та його наслідки. ....</b>                                  | <b>39</b> |
| <b>ВИСНОВКИ.....</b>                                                                   | <b>58</b> |
| <b>СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ .....</b>                                                | <b>62</b> |

## ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

**ABC** – Alcoholic Beverage Control (Контроль за алкогольними напоями)

**ASL** – Anti-Saloon League (Антисалунна ліга)

**WCTU** – Woman's Christian Temperance Union (Жіночий християнський союз тверезості)

**WONPR** – Women's Organization for National Prohibition Reform (Жіноча організація за реформу національного Сухого закону)

## ВСТУП

**Актуальність теми.** Сучасне суспільство у наш час стикається з постійними проблемами пов'язаним з державним контролем та регулюванням соціальної поведінки, а в деяких країнах з розв'язанням проблеми з високим рівнем споживання алкоголю населенням, та пов'язаною з цим рівнем злочинності. Історичний досвід демонструє, що спроби врегулювати цю проблему за допомогою законодавства зазвичай показують незадовільні результати та погіршення настрою у суспільстві.

Однією із наймасштабніших спроб став Сухий закон у США (1920-1933 рр.) – національна заборона на виробництво, продаж та транспортування алкогольних напоїв. Цей закон сильно вплинув на американське суспільство в першій половині ХХ ст., попри декларовані благі наміри для населення країни, результати опинилися досить неоднозначні. За свідченням дослідників, під час сухого закону в США відбулося значне зростання організованої злочинності, що супроводжувалися посиленням корупційних процесів у державних органах влади, внаслідок чого виявились недоліки судової й пенітенціарної системи у США, котрі були перенавантажені у наслідок різкого зростання злочинності, та неефективності державного апарату.

Актуальність обраної теми зумовлюється також недостатнім рівнем її висвітлення в українській історичній науці. Попри значну кількість праць іноземних – у більшості американських дослідників, нажаль, комплексного узагальненого дослідження Сухого закону в США в вітчизняній історіографії наразі немає. Така ситуація вимагає здійснення спеціального наукового аналізу цього явища з використанням широкої джерельної бази та сучасних методологічних підходів.

**Об'єкт дослідження.** Історичне явище національної заборони алкоголю в США 1920-1933рр.

**Предмет дослідження.** Політичні, соціальні, економічні та правові аспекти впровадження та скасування Сухого закону у Сполучених Штатах,

включаючи роль соціальних рухів, федеральних та місцевих органів влади, а також вплив воєнного часу на динаміку законодавства про тверезість.

**Хронологічні межі дослідження.** Хронологічний відрізок, що охоплюється дослідженням період 1920-1933 рр. з моменту набуття чинності вісімнадцятої поправки до Конституції США 17 січня 1920 р., що запровадила Сухий закон на території країни, і до прийняття двадцять першої поправки 5 грудня 1933 р., що скасувала заборону. Також, для повноти аналізу, ураховуються події та тенденції періоду кінця XIX – початку XX ст., (розвиток руху тверезості, Перша світова війна) як ідейні передумови сухого закону, а також окремі аспекти, що виникли після скасування заборони.

**Територіальні межі дослідження.** Дослідження охоплює всю територію Сполучених Штатів Америки, включаючи як континентальні штати, так і окремі території, які мали особливий статус у зазначений період.

**Мета дослідження** – здійснення комплексного історичного дослідження феномену Сухого закону в США протягом 1920-1933 рр. на загальнонаціональному рівні. Це передбачає всебічний аналіз передумов запровадження, особливостей реалізації та наслідків політики «Prohibition», з'ясування причин її провалу та скасування. Для реалізації поставленої мети окреслені такі завдання дослідження: з'ясувати ступінь наукового опрацювання теми в історіографії та визначити основні етапи, напрями й досягнення досліджень, а також виявити наявні дискусійні питання. Виявити, зібрати та класифікувати джерельну базу дослідження (опубліковані документи, статистичні матеріали, дослідження сучасників). Проаналізувати суспільно-політичні та культурні передумови запровадження Сухого закону, включно з діяльністю руху тверезості та обставинами, що сприяли прийняттю вісімнадцятої поправки. Дослідити процес впровадження та механізми реалізації політики «Prohibition» у 1920-1933 рр., зокрема законодавчу базу (Конституція США, «Акт Волстеда»), діяльність правоохоронних органів, масштаби дотримання та порушень заборони в різних регіонах. Охарактеризувати соціальні наслідки дії Сухого закону для американського

суспільства (зміни у повсякденному житті, ставленні населення до закону, громадську думку, вплив на здоров'я та поведінкові практики). Визначити економічні наслідки «Prohibition» (втрати державного бюджету, зміни в податковій політиці, поява тіньового ринку алкоголю, вплив на економічні показники). З'ясувати кримінальні наслідки Сухого закону, зокрема вплив заборони на зростання організованої злочинності, корупції, діяльність гангстерських угруповань. Проаналізувати причини скасування Сухого закону, оцінивши сукупність факторів (соціальних, економічних, політичних), що зумовили прийняття двадцять першої поправки до Конституції США у 1933 році.

**Методологічна основа** – методологічну основу дослідження становить сукупність загальнонаукових, спеціально-історичних та міждисциплінарних методів, які забезпечують комплексний аналіз явища національної заборони алкоголю в США у 1920-1933 рр., його початку, соціального контексту, наслідків і причин скасування. На рівні загальнонаукових методів використано аналіз і синтез, що дозволили виявити внутрішні суперечності між декларованими цілями Сухого закону та його фактичними результатами. Індукція і дедукція забезпечили поступовий перехід від вивчення конкретних випадків соціальних проявів (зростання злочинності, тіньова економіка, суспільна поляризація) до узагальнення закономірностей, характерних для всього періоду дії закону.

Серед спеціально-історичних методів важливу роль відіграє хронологічний метод, що дає змогу простежити етапи впровадження та демонтажу «благородного експерименту» (від ухвалення 18-ї поправки у 1917 р. до прийняття 21-ї поправки у 1933 р.). Порівняльно-історичний метод використано для зіставлення ситуації в різних регіонах США (місто-село, північ-південь, етнічні анклав тощо), а також для аналізу ставлення різних соціальних груп до Сухого закону. За допомогою історико-соціологічного методу досліджено вплив законодавчих ініціатив на трансформацію моральних норм, культуру споживання алкоголю та уявлення про свободу в

американському суспільстві. Особливу увагу приділено методу історичної реконструкції, що дозволив на основі численних джерел – зокрема, офіційних документів (як-от закон Волстеда), статистичних даних, матеріалів преси – відтворити повноцінну картину функціонування заборони. При цьому важливим є критичний аналіз джерел, що застосовувався до пропагандистських та офіційно-державних текстів з метою виявлення ідеологічного підтексту, що впливав на суспільне сприйняття заборони.

До дослідження також було залучено міждисциплінарні підходи, зокрема елементи правознавства (аналіз правових норм і механізмів їх реалізації), соціальної психології (реакція населення на репресивні норми, формування культури спротиву) та кримінології (дослідження організованої злочинності та її еволюції). Завдяки цьому вдалося досягти комплексності аналізу, враховуючи не лише політичні та правові, а й морально-етичні, соціальні та культурні аспекти проблематики.

**Апробація результатів.** Результати дослідження апробовані на засіданні XV міжнародної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Дні науки – 2025», історичного факультету КНУ імені Тараса Шевченка.(м. Київ 16 травня 2025)

Структура бакалаврського проекту зумовлена його метою та визначеними завданнями. Робота складається з анотації, список умовних джерел, вступу, трьох розділів основної частини та чотирьох підрозділів у першій, висновків, списку використаної літератури (46 позицій на 6 сторінках). Загальний обсяг тексту становить 67 сторінки, із них основного тексту – 56 сторінки

## Розділ І.

### Історіографія та методологія дослідження

Джерельна база дослідження охоплює широкий спектр первинних матеріалів. Серед них – й офіційні документи та законодавчі акти періоду Першої світової війни та міжвоєнного часу. Зокрема, текст 18-ї поправки до Конституції США (документ, що запровадив Сухий закон) і пов'язані з нею постанови Конгресу (перш за все «Act of October 28, 1919» – відомий як закон Волстеда) [19]. Зокрема, *Proceedings of the Convention of the Anti-Saloon League of America* (Westerville, OH: American Issue Press, 1915) слугує важливим джерелом про стратегію «сухого» руху, а офіційний журнал Ліги *The American Issue* містив численні статті й ілюстрації, що віддзеркалюють пропаганду у воєнний період [25, 26, 27].

У цьому контексті варто відзначити карикатури із *The American Issue* (1917-1918 pp.), Одна з таких карикатур з'явилася у випуску *American Issue* від 22 червня 1918 року. Карикатура під назвою «Його природний притулок» зображувала розлюченого дракона з написом «ворожий шпигун», який ліз у салун [43]. Ця карикатура намагалася пов'язати салун з ворогом Німеччиною, натякаючи, як такий союз шкодить американським воєнним зусиллям. Більш пряма карикатура з'явилася у випуску *American Issue* від 29 вересня 1917 року. Цей мультфільм під назвою «Щасливі дні!» зображував стіл, повний німецьких генералів, які із задоволенням п'ють пиво [44]. Один німецький генерал проголосив тост за німецько-американських пивоварів, які, за його словами, виконують всю німецьку брудну роботу за них, витрачаючи так багато американських ресурсів на виробництво пива. [42, 27, с. 109].

Різноманітні публікації суфражисток і їх союзників теж долучаються до джерельної бази, оскільки емансипаційний рух жінок тісно перетинався з антиалкогольною реформою [45]. З огляду на міждисциплінарний характер дослідження, залучаються також соціологічні й економічні показники того часу, державні статистичні звіти, преса (національні та регіональні газети

1914–1920 pp.), а також карикатури й плакати із публічних бібліотек та музейних колекцій. Наприклад, відкриті набори Library of Congress [28].

Сучасна історіографія проблематики сухого закону демонструє кілька ліній досліджень. У англomовній літературі класичними є праці, що розглядають темперантизм (соціально-релігійний рух який виник у 19-ст з метою обмеження або повної заборони вживання алкогольних напоїв [29] ) і Сухий закон як культурно-класові конфлікти. Наприклад, Дж. Гасфілд у книзі *Symbolic Crusade* (1963) аналізує Жіночий Християнський Союз За Тверезість (WCTU), показуючи, що успіх руху пояснювався протиставленням «сільської протестантської Америки» урбаністичному іммігрантові [30, 27, с. 26]. Проте Дж. Гасфілд майже не зачіпає вплив війни, а от вже Ян Тіррелл опублікував одне з найвражаючих та найґрунтовніших досліджень WCTU у журналі «*Woman's World* (Жіночий світ)» під назвою «*Woman's Empire: The Woman's Christian Temperance Union in International Perspective, 1880-1930* (Жіноча імперія: Жіночий християнський союз тверезості в міжнародній перспективі, 1880-1930)». У праці Яна Тіррелла вражає те, що він успішно пояснює, як WCTU намагався і значною мірою досяг успіху у своїх цілях. Автор пояснює, як WCTU вдалося перетворитися на міжнародну організацію з її невеликих початків. Ян Тіррелл також досліджує, як WCTU експортував свою євангелію соціальної чистоти в усі куточки світу. Він демонструє, як у багатьох випадках це ставало формою культурного імперіалізму. Хоча робота Яна Тіррелла значною мірою виходить за рамки нашої дипломної роботи, вона є важливою, оскільки демонструє далекосяжний вплив таких організацій, як WCTU [31]. Або, наприклад ще М. Паркер досліджує WCTU та її місце в ширшій гендерній історії у своїй книзі «*Purifying America: Women, Cultural Reform, and Pro-Censorship Activism, 1873-1933* (Очищення Америки: жінки, культурна реформа та активізм за цензуру, 1873-1933)». М. Паркер в першу чергу зосереджується на поясненні того, як і WCTU, і Американська бібліотечна асоціація були організаціями, які підтримували цензуру. М. Паркер вміло пояснює, що WCTU виступала за експансіоністський федеральний уряд, який

захищав жінок і дітей від непристойних матеріалів. Це спонукало WTCU до відстоювання того, що по суті було меседжем «за цензуру». Хоча основна увага в дослідженнях М. Паркер зосереджена на зусиллях WCTU, спрямованих на те, щоб дозволити уряду заборонити непристойні матеріали, її робота проливає важливе світло на WCTU. Паркер стверджує, що WCTU представляла погляди американських жінок середнього класу протягом більшої частини прогресивної епохи. Авторка також пояснює, що WCTU була багатогранною правозахисною групою. Ліга також мала програму «всесвітньої заборони». Важливо, що М. Паркер аналізує готовність WCTU поступитися індивідуальними свободами федеральному уряду в обмін на законодавство, яке намагалося захистити домашнє життя середнього класу від небезпечних зовнішніх сил, таких як алкоголізм та вульгарна література. М. Паркер переконливо стверджує, що WCTU була чимось більшим, ніж просто «спількою тверезості». Це була організація, яка виступала за широкий порядок денний, спрямований на покращення умов життя американських жінок середнього класу [32].

Але особливо цікавою для нас, з цієї теми є робота Д. Кін яка нещодавно доповнила історіографію Сполучених Штатів часів Першої світової війни. Опублікувавши книгу «The United States and the First World War (Сполучені Штати та Перша світова війна)», Д. Кін об'єднала соціальну, культурну та військову історію Америки в одному важливому дослідженні. Вона значно глибше, ніж, скажімо М. Паркер, Дж. Гасфілд чи Ян Тіррелл, пов'язала рух за заборону алкоголю з війною. Д. Кін майстерно показує, як прибічники «сухого закону» змогли вдало використати воєнні тривоги суспільства, щоб просунути власні політичні інтереси. Вона стверджує, що «сухі сили» змогли використати образ американських солдатів як заклик до згуртування, щоб здобути підтримку для ратифікації Вісімнадцятої поправки. Як наголошує дослідниця, американське суспільство занепокоєно сприймало можливість того, що умови служби за кордоном можуть зіпсувати молодих американців. Хоча професорка Д. Кін надає загальний огляд ситуації в тилу США під час

Першої світової війни і лише побіжно зачіпає питання заборони алкоголю, вона чітко дає зрозуміти, що саме тривоги в тилу відіграли ключову роль у процесі ратифікації вісімнадцятої поправки, та те що ліга чітко адаптувала свою кампанію до воєнних страхів населення [33]. Також нами було розглянуто одну із найсвіжіших і новин статей, на дану тему від американського автора Дж. Фу, який розглядав дану тему зі сторони «подвійного впливу» війни. Хоча війна сприяла прийняттю двох конституційних поправок, вона зменшила відданість обох рухів реформам, які принесли б користь суспільству. Сухий закон став квазіавторитарним, порушуючи права особистості. За словами автора, виборче право стало консервативним, прийнявши расистські виправдання, щоб заручитися підтримкою. У цій статті надається гіпотеза, яка могла б пояснити цей поворот від прогресивізму до авторитаризму та консерватизму, а також детально обговорюються ці два рухи для підтвердження цієї гіпотези. [34].

На жаль, менш представлена українська історіографія цього питання. Однак уже з'являються праці на перетині цих тем. Зокрема, історик Л. Питльована, яка у своїй статті «Прогібіціоністський рух у США: Партія Сухого закону у карикатурі кінця XIX – початку XX ст.» висвітлює історії американського руху за тверезість кінця XIX – початку XXст., діяльності Партії Сухого закону, аналізує карикатури, випущених на підтримку її кандидатів на виборах до Конгресу 1904р. [35]. Або С. Іванов у своїй статті «Сухий закон: правові норми та повсякденні практики у світі в XIX-XX ст.» досліджує правові аспекти та повсякденні практики, пов'язані з Сухим законом у різних країнах, зокрема в США. Автор аналізує, як законодавчі ініціативи щодо заборони алкоголю впливали на суспільство та які наслідки мали ці заходи. С. Іванов підкреслює, що хоча метою Сухого закону було покращення здоров'я нації та зміцнення правопорядку, на практиці ці заходи часто призводили до зворотного ефекту, зокрема зростання організованої злочинності та порушення прав людини [36]. Також, можна розглянути працю Т. Терещенко «Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки

(1918–1945 рр.)», у якій розглядається історія країн Західної Європи та Північної Америки в період між двома світовими війнами. У контексті США авторка приділяє увагу соціальним та політичним процесам, зокрема впровадженню та наслідкам «сухого закону». Т. Терещенко аналізує, як заборона алкоголю вплинула на американське суспільство, економіку та політичну ситуацію, а також як ці фактори сприяли зміні громадської думки та скасуванню «сухого закону» [37].

Якщо розглядати методологічний підхід цієї роботи, то він передбачає міждисциплінарний аналіз проблематики. В роботі поєднано історичні й політологічні інструменти з соціологічними концепціями соціального контролю і культурних норм. Застосовано історико-компаративний аналіз: наприклад, порівнювали аргументи та наративи «сухого закону» у довоєнний і післявоєнний періоди, а також між різними штатами США (північні/південні, промислові/сільські). Окрім цього проанлізовано джерела: вивчали уривки газетних публікацій, промови законодавців, щоденники активістів та карикатури. Використання політико-соціологічного підходу дозволив розглядати Сухий закон як феномен суспільного контролю. Він враховує, як на тлі воєнної мобілізації влада залучала аргументи державної безпеки, моралі та економії ресурсів, щоб легітимізувати обмеження індивідуальних свобод. Наприклад, Сухий закон можна розглядати як інструмент «соціального контролю», спрямований на керування поведінкою громадян під приводом війни. Методологія дослідження також включає критичний аналіз публікацій соціальних науковців того часу та сучасних авторів, а також порівняння з іншими реформами епохи (наприклад, із рухом жінок за виборче право). Усі ці підходи поєднані для комплексного розуміння того, як Першу світову війну використали для просування Сухого закону та які довготривалі наслідки це мало для американського суспільства.

У підсумку, можна стверджувати, що джерельна база дослідження проблематики Сухого закону в США, зосереджена на періоді Першої світової війни та міжвоєнному часі, є надзвичайно різноманітною і комплексною. Вона включає офіційні законодавчі акти (зокрема, використано Закон Волстеда 1919 р., що визначив правові рамки впровадження національної заборони алкоголю), публікації антисалунних організацій, візуальні джерела (карикатури, плакати), видання жіночих рухів.

Особливе значення мають карикатури з *The American Issue* як джерело візуальної пропаганди, що демонструють перетин антиалкогольного дискурсу з патріотичним наративом воєнного часу. Історіографічну основу дослідження становить широке коло праць зарубіжних і вітчизняних дослідників, що відображають різноманітні підходи до вивчення теми, наприклад: М. Ламме, Дж. Гасфілд, І. Тайрелл, Д. Мусто та В. Паркер, які репрезентують соціологічний, культурний, політичний та правовий виміри аналізу епохи сухого закону.

В українській історіографії питання висвітлено у навчальній та науковій літературі: зокрема, у підручнику Т. Терещенка «Новітня історія...» та дослідженнях Л. Питльованої й А. Іванової, що враховують міжнародний контекст цього явища. Таким чином, залучення різнопланових джерел та широкий тематичний спектр наукових праць у поєднанні з міждисциплінарним підходом забезпечують репрезентативність джерельної й історіографічної бази дослідження.

Методологія даного дослідження ґрунтується на міждисциплінарному підході, що поєднує історичний, політологічний, соціологічний і культурологічний аналіз. Завдяки застосуванню історико-компаративного методу вдалося простежити еволюцію наративів Сухого закону в різні періоди та в різних регіонах США, а також виявити соціальні, політичні й економічні фактори, що сприяли його запровадженню. Використання політико-соціологічного підходу дало змогу розглядати Сухий закон як інструмент

формування нової моральної норми й легітимації обмеження свобод під прикриттям воєнної безпеки.

## **Розділ II.**

### **Передумови сухого закону США**

Поява Сухого закону в історії Сполучених Штатів Америки була результатом не раптового імпульсу чи політичної кампанії окремої партії, а наслідком багаторічного і глибоко вкоріненого суспільного процесу що охоплював: релігійні, політичні, економічні, культурні та ідеологічні фактори. Конституційне запровадження національної заборони алкоголю у 17 січня 1920 році стало кульмінацією тривалого руху, що виник ще в середині XIX століття й поступово трансформувався із релігійно-моральної ініціативи в могутній політичний і соціальний проєкт загальнонаціонального масштабу. Щоб чітко й адекватно розуміти чому один із базових інститутів індустріального та капіталістичного суспільства, а саме вільний ринок алкоголю був підданий жорсткій криміналізації, нами було проаналізовано комплекс передумов, які сформували ґрунт для такого радикального кроку.

#### **2.1 Соціальні передумови: рух тверезості та боротьба із «алкогольною загрозою»**

Наприкінці XIX – початку XX століття у США сформувалося потужне суспільне переконання, що алкоголь являє собою серйозну загрозу для морального порядку, родини та нації. Поширювалася риторика про «алкогольну загрозу», згідно з якою пияцтво було причиною бідності, злочинності, сімейного насильства та загального соціального занепаду [1, 2]. Алкоголю приписували майже всі ключові суспільні проблеми, тому викорінення цього зла розглядалося як панацея: прихильники тверезості вірили, що заборона пиття знизить рівень злочинності, поліпшить добробут сімей та моральний стан суспільства. Саме в цьому контексті рух тверезості набув масової підтримки, апелюючи до широких верств населення, стурбованих моральним здоров'ям нації.

Центральну роль у формуванні образу алкоголю як «національного ворога» відіграв рух тверезості, очолюваний переважно протестантськими

громадами та жіночими організаціями. Вже з 1870-х років активізувалася діяльність Жіночого християнського союзу тверезості (WCTU), заснованого 1874 року. WCTU став однією з наймасовіших та найвпливовіших реформаторських організацій свого часу. Під керівництвом Френсіс Віллард ця організація пропагувала гасло «Do Everything» («Роби все можливе»), поєднуючи боротьбу з алкоголізмом із ширшою програмою соціальних реформ. Френсіс Віллард, зазнавши впливу фабіанського соціалізму в Англії, розширила порядок денний WCTU: окрім власне тверезості, Союз підтримував жіноче виборче право, захист прав дітей та покращення умов праці в країні. Така широка діяльність піднесла моральний авторитет руху. Участь у кампанії тверезості сприймалася як частина жіночої місії з очищення суспільства та захисту домашнього вогнища. Недарма WCTU залучив до громадської активності сотні тисяч американок – за кількістю учасниць він навіть перевершував рух суфражисток Америки [2, с. 174]. Для багатьох жінок середнього класу боротьба з пияцтвом стала прийнятною і суспільно схвальною формою політичної діяльності, способом кинути виклик домінуванню чоловіків у політиці під моральними гаслами. Вони апелювали до образу страждаючої родини: чоловік-п'яниця асоціювався з руйнуванням сім'ї, домашнім насильством, фінансовим розоренням і моральним занепадом, що падає тягарем на «невинних» дружин і дітей. Отже, тверезницький рух успішно поєднав гендерну ідею жіночого обов'язку охороняти сім'ю з аргументацією про алкоголь як загрозу добробуту домогосподарства. Ця моральна риторика знаходила широкий відгук. Навіть противники алкоголю з-поміж бізнесменів і промисловців підтримували тверезість, сподіваючись на підвищення продуктивності праці та дисципліни робітників.

Визначальним чинником успіху тверезницького руху була його тісна пов'язаність із протестантською релігійністю. Євангельські протестантські церкви сприймали боротьбу з пияцтвом як продовження своєї моральної місії. Так, ідеологи руху відкрито проголошували метою «охристиянення» американського способу життя та підпорядкування законів держави

протестантським цінностям. Алкоголь таврувався як гріх і скверна, що оскверняє душу людини. Баптистські, методистські, пресвітеріанські конгрегації по всій країні об'єдналися навколо цієї справи настільки ефективно, що подекуди саме вони стали найвпливовішою суспільною силою на місцевому рівні [3, с. 161]. Рух тверезості набув характеру морального хрестового походу, підтриманого церковними амфонами й релігійною пресою. Протестантські пастори проповідували про «демона рому» і закликали паству відмовитися від алкоголю заради порятунку сім'ї та нації. У школах, завдяки зусиллям реформаторів на чолі з Мері Хант та WCTU, було впроваджено обов'язкове «наукове навчання тверезості» до початку XX ст. усі штати ухвалили закони, що зобов'язували викладати дітям про шкоду алкоголю. Така освітня кампанія безпрецедентно поширила тверезницькі ідеї. Ціле покоління американців з юних років засвоювало тезу про згубність пиття. Таким чином церкви й школи спільно формували масову свідомість, сприйнятливую до майбутнього «сухого закону».

Також, на нашу думку важливо підкреслити, що рух за тверезість мав виразний соціально-класовий та етнокультурний вимір. Як відзначають дослідники, це був передусім порив білих протестантів середнього класу, стурбованих збереженням свого стилю життя та цінностей. Практика стриманості й ощадливості була осердям протестантської етики середнього класу, тоді як звичка до частого випивання асоціювалася з життям нижчих класів та іммігрантів. Відповідно, тверезість набувала символічного значення: вона стала своєрідним маркером «істинної американськості» та культурної переваги старих англосаксонських протестантських кіл. Закон про заборону алкоголю розглядався цими верствами як спосіб утвердити свої моральні норми на загальнонаціональному рівні – своєрідне «узаконення» власного способу життя як єдино правильного [3, с. 168].

Натомість міські робітничі громади, значною мірою сформовані іммігрантами з культурою помірною вживання алкоголю (ірландцями, німцями, італійцями, євреями тощо), часто скептично ставилися до крайнощів

тверезницької кампанії. Цей розкол став основою відомого конфлікту «сухих» і «мокрих», багато в чому збігаючись з розмежуванням між сільською протестантською «старою» Америкою та космополітичними містами зі значною часткою іммігрантів. Показово, що штати з переважно міським та етнічно різноманітним населенням (наприклад, Нью-Йорк, Іллінойс, Каліфорнія) до 1920 року так і не запровадили у себе «сухого закону», тоді як більш «англосаксонські» та сільські штати стали оплотом тверезості. Попри це, загальнонаціональний дискурс дедалі більше диктувався саме «сухими» цінностями середнього класу. Протестантська більшість майстерно апелювала до патріотизму та образу порядного громадянина. Тверезість проголошувалася умовою справжнього американського патріотизму, тоді як протилежна позиція таврувалася як чужинська або аморальна. В умовах Першої світової війни до антипитної риторики додався і ксенофобський відтінок німецьких американців-пивоварів та інших «чужинців» зображували в пресі як підливний елемент, що через алкоголь послаблює націю [2, с. 30]. Тож до цього можна стверджувати що упередженість американців до чужинців стала одним із факторів для аргументації «сухого закону» зміцнюючи коаліцію його прихильників.

Також, варто згадати, що ще до впровадження федерального Сухого закону в 1920 році ідеї тверезості здобули численні перемоги на місцевому та штатному рівні. Стратегія «локальних заборон» виявилася надзвичайно успішною. Перші прецеденти з'явилися ще в середині XIX ст. (так званий «Менський закон» 1851 року заборонив виробництво і продаж спиртного в штаті Мен). У подальші десятиліття рух тверезості хвилями прокочувався країною: у 1880-х зусиллями WCTU і союзних церков було запроваджено місцеві «опції тверезості» в багатьох громадах, а від початку XX ст. до кампанії під'єдналася нова впливова сила Антисалунна ліга (Anti-Saloon League) [3, с. 161]. Заснована 1893 року, ця ліга згуртувала провідні протестантські конфесії (баптистів, методистів, пресвітеріан, конгрегаціоналістів) навколо єдиної мети викорінення салунів (питних

закладів). На відміну від WCTU, яка наголошувала на добровільній відмові від алкоголю та моральному вихованні, Антисалунна ліга застосувала сучасні методи політичного тиску і лобіювання заради впровадження законодавчих заборон. Вона діяла як дисциплінована політична машина: не висуваючи власних кандидатів, ліга підтримувала будь-яких проміжних політиків, готових голосувати «сухо», і блокувала кар'єру тих, хто опирався її програмі [2, с. 16]. За підтримки багатих спонсорів на кшталт Джона Рокфеллера, ліга щедро фінансувала видавництво газет і брошур (через власне видавництво American Issue Publishing щороку поширювалися мільйони примірників антисалунної літератури). Вона не цуралася і новітніх рекламних технологій, розміщувала плакати та гасла на вулицях, експлуатуючи гасла про благо родини та нації.

Така скоординована агітація принесла дивовижні результати. «Третя хвиля» тверезницького законодавства, очолена Лігою, розпочалася з ухвалення повної заборони алкоголю в штаті Джорджія (1907) і стрімко прокотилася по країні. До 1917 року дві третини штатів запровадили у себе ті чи інші антиалкогольні обмеження, і близько 75% населення США проживало на «сухій» території (штат чи округ) [3]. Тож як ми бачимо, ще до ратифікації Вісімнадцятої поправки більшість американців фактично відчували на собі режим часткової або повної заборони алкоголю. Це підготувало суспільну думку до ідеї загальнонаціонального «сухого закону» як логічного і неминучого кроку.

Отже, соціальні передумови запровадження Сухого закону були зумовлені тривалим і всебічним рухом за тверезість, який до 1920 року охопив різні рівні американського життя. Широка пропаганда тверезості в церквах, школах та медіа, активна участь жінок і середнього класу у «моральному поході» проти алкоголю, а також успіх локальних заборон підготували ґрунт для радикального кроку – повної національної заборони алкоголю. Цей крок сприймався тоді багатьма як тріумф багаторічної боротьби за «кращу Америку», очищену від пияцтва. Сучасники описували ратифікацію

Вісімнадцятої поправки як хвилю морального ентузіазму, що накрила країну. Без такого багатолітнього морального тиску і сформованого в суспільстві образу алкоголю як екзистенційної загрози сім'ї та нації «благородний експеримент» Сухого закону був би просто неможливим. Таким чином, саме соціокультурний ґрунт – рух тверезості з його релігійним і моральним запалом став важливою передумовою запровадження Сухого закону у США.

Також, важливо зазначити, що рух за тверезість з початком ХХ ст почали організовуватись так звані «молитовні хрестові походи», за каденції WCTU. Це були такі собі публічні молитовні зібрання біля шинків, кампанії закриття питних закладів, просвітницькі заходи в школах і громадах. Релігійна риторика ФрансісВіллард була сповнена сакральних образів, у яких алкоголь зображувався як диявольська сила, а боротьба проти нього, як служіння Богу. Саме тому тверезницький рух початку ХХ ст. не лише ґрунтувався на політичному або соціальному прагматизмі, а й мав виразно есхатологічний, спасительний характер.

Схожі релігійні мотиви активно експлуатувала Антисалунна ліга, ця організація об'єднала протестантські конфесії у єдиний політичний фронт і перетворилася на головну рушійну силу національної кампанії за Сухий закон. В її лавах діяли сотні проповідників, які проводили антиалкогольні лекції, поширювали брошури й листівки, вели кампанії проти кандидатів, що підтримували «мокрі» позиції. Їхня діяльність зуміла поєднати біблійну аргументацію з активною політичною мобілізацією, створюючи образ алкоголю як національного прокляття, а його викорінення як національного обов'язку.

Особливо можна наголосити на тому, що протестантські євангелісти, насамперед у сільських штатах Середнього Заходу й Півдня, бачили у забороні алкоголю не лише релігійне, а й цивілізаційне покликання. Вони протиставляли себе міській культурі іммігрантів, яку асоціювали з римо-католицизмом, розпустою та «гріховними» звичками. Це дає можливість стверджувати, що релігійний дискурс поєднався з культурною ворожістю та

ксенофобією, посилюючи мотивацію для законодавчого впровадження заборони. Можна, також підкреслити, що релігійний активізм не тільки допоміг у просуванні 18-ї поправки, а й сформував відповідну моральну інфраструктуру для її тривалого утримання. Завдяки проповідям, молитовним акціям, недільним школам та місіонерським кампаніям тверезість стала синонімом моральності, а пияцтво – не лише соціальною, а й духовною хворобою. Ідея духовного очищення суспільства через політичне законодавство була типовою для протестантської Америки того часу.

Таким чином, релігійний чинник був одним із важливих аспектів впливу на прийняття Сухого закону в США. Він зумовив не лише мотивацію й стратегію активістів, а й забезпечив глибоку культурну легітимацію самого закону. Моральний хрестовий похід проти алкоголю виявився не лише соціальним явищем, а й духовним рухом, що охопив значну частину населення і змінив обличчя американської культури на десятиліття вперед.

## **2.2 Політичні фактори: прогресивна ера реформ і антиалкогольне лобі**

Також, для чіткого розуміння теми, нами були розглянуті різні політичні фактори. На зламі XIX-XX століть політична система Сполучених Штатів перебувала у фазі глибоких трансформацій, що стали відомими як Прогресивна ера (близько 1890-1920 рр.). Цей період супроводжувався гучними закликами до реформ у сферах праці, охорони здоров'я, виборчого законодавства, а також морального очищення суспільства. У центрі нової політичної етики опинилася ідея, що держава має активно втручатися в соціальні процеси не лише задля економічної рівноваги, а й задля морального вдосконалення громадян. У такому контексті питання алкоголю, яке було до того маргіналізоване, набуває характеру загальнонаціонального політичного виклику.

Прогресивізм як політична ідеологія з'явився як відповідь на виклики швидкої індустріалізації, міграції та урбанізації. У багатьох регіонах США, особливо в релігійно орієнтованих сільських громадах Середнього Заходу,

споживання алкоголю сприймалося як причина зростання злочинності, деградації родин, а також загроза суспільній стабільності. Як зазначено в дослідженні «Dry Manhattan» М. Лернера, навіть у мегаполісах, таких як Нью-Йорк, діяли активні протестантські об'єднання, які намагалися перетворити моральні вимоги на політичну програму дій [2].

Центральною темою прогресивістської політичної думки було уявлення про державу як морального арбітра. На цьому підґрунті сформувався широкий консенсус навколо ідеї, що пияцтво – не приватна вада, а суспільне зло, якому можна й слід протидіяти через інституційні механізми. Ця позиція чітко відображена у дисертації Ер. Томсона, де аналізується політичний клімат у сільських штатах: алкоголь вважався внутрішнім ворогом, і саме завдяки цій метафорі вдалося об'єднати політичні фракції навколо потреби заборони [5].

Політичні реформи Прогресивної ери також мали на меті підвищення морального рівня виборця. Активно впроваджувались закони про цензуру, контроль за проституцією, реформи освіти. У цьому моральному кодексі тверезість трактувалась як ключова чеснота громадянина, здатного керувати суспільством. Також, проаналізувавши багато джерел ми помітили, що вплив релігійних реформаторів на світську політику був настільки глибоким, що програма тверезості стала основою для формування нової еліти – морально відповідальних керівників суспільства.

На цьому тлі тверезницький рух поступово зміцнювався завдяки політичній підтримці з боку губернаторів, місцевих органів влади та реформаторських сил у Конгресі. І як підкреслюється у *Prohibition: A Concise History*, саме політичний клімат доби реформ дозволив активістам перейти від етики особистої стриманості до запровадження законів, що обмежували продаж і виробництво алкоголю на рівні округів і штатів.

Одним із найвпливовіших політичних інструментів, що забезпечили успішне просування тверезницьких ідей на рівень державної політики, стала Антисалунна ліга Америки (*Anti-Saloon League, ASL*). Її поява у 1893 році знаменувала перехід антиалкогольного руху в нову фазу професіалізовану,

політично зорієнтовану, дисципліновано централізовану. ASL не займалася релігійною проповіддю чи моральними маніфестами. Її головною метою стало законодавче обмеження алкогольної індустрії, реалізоване шляхом лобіювання, тиску на політиків, впливу на виборців та координації з місцевими союзниками. Роль у політичному просуванні Сухого закону відіграло також об'єднання ASL із релігійними й жіночими організаціями, насамперед із Жіночим християнським союзом тверезості (WCTU). Хоча WCTU діяла здебільшого в морально-просвітницькому полі, вона мала величезний вплив на формування громадської думки та створення електоральної бази підтримки для тверезницьких політиків.

Паралельно з діяльністю ASL формувалась ширша політична культура інституційного моралізму, яка базувалась навірі в те, що за допомогою державної політики можна змінити особисту поведінку громадян. Це явище, яке Бернс у *Prohibition: A Concise History* називає «моральним імперативом в офіційній політиці», дозволило антиалкогольному лобі легітимізувати своє втручання у законодавчий процес.

Це все призвело до того, що до початку XX століття антиалкогольний рух у США значно еволюціонував, із локальних ініціатив та церковних кампаній він трансформувався у політичний проєкт із чіткою програмою, розгалуженою структурою та прямим впливом на ухвалення рішень. Однією з ключових цілей стало перетворення розрізнених законів «сухих» штатів на загальнонаціональне правове регулювання, що мало закріпити тверезість як базову державну норму.

Процес політичної інтеграції тверезницького порядку денного в систему федеральної влади розпочався з цілеспрямованої роботи в Конгресі, яку очолила Антисалунна ліга. Вже у 1900-х роках вона почала впливати на кандидатські кампанії, добиваючись, щоб майбутні сенатори й конгресмени давали публічну обітницю підтримати закон про заборону алкоголю. Ця тактика, яку згодом прозвуть політичним шантажем, допомогла маніпулювати підтримкою або бойкотом кандидатів залежно від їхньої позиції.

Якщо розглядати детальніше формування антиалкогольного порядку денного у федеральній політиці, то можна побачити що це відбулося завдяки ряду стратегічних кроків, таких як:

- Зосередження зусиль на «легальних» штатах – тих, що вже заборонили алкоголь на своєму рівні, і які, відповідно, мали конгресменів із прогресивною позицією.
- Поширення «сухих округів» через локальні референдуми, що створювали ефект «етичного доміно».
- Інституційна співпраця з судами та чиновниками, ASL навчала лояльних суддів, підтримувала шерифів, що припиняли роботу салунів, і розсилала пам'ятки із законотворчою моделлю для місцевих парламентів.

Окрім того, до 1910-х років у структурі Антисалунної ліги та її союзників почали діяти юридичні комітети, які займалися підготовкою законодавчих пропозицій для місцевих і національних органів влади.

Активісти Ліги розробляли типові тексти антиалкогольних законів і розсилали їх до законодавчих зборів понад сорока штатів, адаптуючи їх під місцеві умови. Ці шаблони не мали офіційної назви, але їх укладанням і координацією займався Вейн Вілер, один із провідних стратегів ASL, який мав роль у формуванні політичної стратегії руху тверезості. Саме під його впливом були створені текстуальні основи для майбутніх нормативних актів, зокрема тих, що передували 18-й поправці.

Іншим важливим інструментом лобі стало використання виборчого права як важеля впливу. Антиалкогольні активісти, разом із союзниками в WCTU, відкрито підтримували жіноче виборче право, вбачаючи в ньому шлях до збільшення числа «морально відповідальних» виборців. Наприклад можна підкреслити, що прихильники тверезості бачили в електоральному розширенні інструмент реалізації своєї програми – адже більшість активісток були послідовними прихильницями заборони алкоголю.

Але політична мобілізація включала не лише прямий тиск на законодавців, а й роботу з громадською думкою через ЗМІ, включно з

карикатурами, публіцистикою, петиціями. Наприклад, у збірці *Prohibition in the 1920s Political Cartoons* ми побачили, як уже до 1910-х років риторика карикатур перенесла акценти з моралі на політику. Алкоголь уособлював корупцію, вплив монополій, загрозу демократії, а тверезник – героя, що бореться за державу та народний добробут.

Таким чином, до 1915 року антиалкогольне лобі створило потужну вертикаль політичного впливу – від сільських громад і церков до Сенату та Верховного суду штатів. Ця структура діяла чітко, дисципліновано, позапартійно, і становила унікальний приклад громадсько-державної кооперації в американській політичній історії.

У висновку до політичних факторів, можна твердо стверджувати, що до 1915 року антиалкогольний рух у США перетворився на системну політичну силу, що оперувала не лише моральними категоріями, а й чітко розробленою стратегією державного впливу. У межах Прогресивної епохи тверезницьке питання перестало бути лише темою релігійного чи культурного дискурсу і стало частиною внутрішньої політики, яка стосувалася всіх рівнів влади, від місцевих громад до Конгресу США.

Антисалунна ліга діяла зразково з погляду політичної мобілізації. Вона підтримувала кандидатів на вибори, укладала союзи з релігійними та жіночими організаціями, надсилала типовий контент до законодавчих зборів, проводила медіакампанії та працювала з юристами.

Перед Першою світовою війною більшість штатів на Середньому Заході та Півдні США вже запровадили у себе «сухий режим», і навіть деякі великі міста прийняли місцеві обмеження на продаж спиртного. Це створило політичний момент для розв'язання питання на федеральному рівні.

Важливо, що антиалкогольному рухові вдалося залучити на свій бік частину бізнес-еліти та впливових політиків. Деякі промисловці підтримували заборону як з моральних міркувань, так і з утилітарних. Зокрема, значні кошти на діяльність Антисалунної ліги жертвували промислові магнати, серед яких відомим був Джон Д. Рокфеллер-молодший. Промисловці вбачали у тверезому

робітнику більш продуктивного, надійного і безпечного працівника, особливо на тлі зростання машинного виробництва. Важливо зазначити, що з поширенням складної техніки на фабриках нетверезий робітник із просто неефективного перетворювався на справжню загрозу, тож великі компанії почали запроваджувати внутрішні «сухі» правила для своїх працівників. Відомим прикладом стало «Правило G» Американської асоціації залізниць, яке ще до 1910-х років вимагало звільнення співробітників, помічених у вживанні алкоголю на службі або навіть у відвідуванні салунів. Подібні політики тверезості на підприємствах посилювали аргументи на користь загальної заборони: мовляв, національний «Сухий закон» підвищить продуктивність і безпеку праці по всій країні [46].

Розгляд політичних чинників, що сприяли запровадженню Сухого закону в США, демонструє, наскільки глибоко антиалкогольне питання було вкорінене в ідеологічну, моральну й інституційну тканину американського суспільства початку XX століття. Прогресивна ера стала переломним моментом, у якому ідеї державного втручання, морального реформування та соціальної інженерії набули особливої сили. В умовах стрімкої індустріалізації, зростання міст, хвиль імміграції та посилення соціальних напружень, тверезницький рух не лише відбив релігійно-моральні уявлення частини населення, а й трансформувався у впливову політичну силу з широким спектром союзників, методів і стратегічних цілей.

До 1915 року антиалкогольний рух, озброєний політичними механізмами впливу та ідеологічною підтримкою Прогресивної епохи, перетворився на організовану вертикаль влади, що простягалася від сільських церков до федерального уряду. Саме ця еволюція дозволила активістам не лише впровадити політику «сухих» округів і штатів, а й підготувати ґрунт для прийняття 18-ї поправки. Політичний аспект тверезницького руху став прикладом успішної інтеграції моральних наративів у систему реальної влади – через вибори, закони, адміністративні рішення і підтримку впливових економічних гравців. У цьому сенсі, Сухий закон був не лише соціальною чи

культурною ініціативою, а результатом багаторічної, ретельно організованої та ефективної політичної кампанії.

### **2.3 Вплив Першої світової війни та завершення боротьби за поправку**

Також, не можна забувати про зовнішньополітичний контекст того часу, через те, що у нашій історії все пов'язано. На тлі Першої світової війни відбулися суттєві зміни у внутрішній політиці США, зокрема у ставленні до питання алкоголю. Війна в Європі з 1914 року створила атмосферу глобальної кризи, що вплинула й на Сполучені Штати навіть до офіційного вступу в конфлікт. Американський рух за тверезість був частиною ширшого світового тренду обмеження алкоголю, який підсилювався воєнними обставинами. Деякі країни, наприклад Велика Британія, також обмежувала споживання алкоголю воєнними законами, усвідомлюючи, що тверезість робітників і солдат є критичною для перемоги. У цьому міжнародному контексті у США набув чинності настрої, що перемога у війні пов'язана з внутрішньою дисципліною і жертвою, включно з відмовою від алкоголю.

До вступу Америки у війну значну роль відігравало питання лояльності іммігрантів і зв'язків із воюючими державами. Німецько-американське населення, яке до того було інтегрованою частиною суспільства, опинилося під підозрою у симпатіях до батьківщини. Товариство Німецько-американського альянсу (German-American Alliance), яке лобіювало інтереси громади, відкрито підтримало Німеччину після початку війни в 1914 році. Це призвело до різкої зміни ставлення: вже під час виборів 1916 року американські політики уникали будь-яких асоціацій з німецьким альянсом чи пивоварами німецького походження. Отже, зовнішньополітичний чинник війна проти Німеччини дискредитував «мокрый» табір: кандидати, підтримувані пивоварним бізнесом, втратили довіру виборців, і на виборах 1916 р. перемогли прихильники тверезості. Відтак, коли у квітні 1917 року Сполучені Штати оголосили війну Німеччині, суспільна думка вже була підготовлена сприймати антиалкогольні ініціативи як частину патріотичного

обов'язку. Воєнний час вимагав максимальної національної єдності та дисципліни, і ідея «сухого закону» вписалася в цю парадигму як внесок на внутрішньому фронті задля перемоги.

А якщо казати про економічний вплив, то Першу світову війну супроводжували значні економічні виклики всередині США. Мобілізація ресурсів для воєнних потреб викликала дефіцит продовольства та зростання цін на базові товари. Одним із ключових продуктів було зерно, необхідне як для продовольства, так і для виробництва алкоголю. В умовах війни пріоритетним стало забезпечення хлібом населення та армії, тому використання зерна для виготовлення спиртного почало сприйматися як марнотратство і навіть підрив воєнних зусиль. З огляду на можливі продовольчі нестачі, федеральна влада вдалася до надзвичайних кроків: одразу після вступу у війну було прийнято рішення призупинити «трафік алкоголю» як один із необхідних заходів для перемоги у війні. У травні 1917 року Конгрес заборонив продаж міцних напоїв військовослужбовцям, захищаючи армію від пияцтва і зберігаючи продовольство. Невдовзі було ухвалено Закон про продовольчий контроль (Food Control Act) у вересні 1917 року, який заборонив виробництво та імпорту міцних спиртів для пиття і надав президенту повноваження обмежувати виробництво пива та вина. Ці кроки мали на меті спрямувати максимально можливу кількість зерна на харчові потреби та підтримку союзників, що потерпали від нестачі продовольства.

За роки війни американське сільське господарство зазнало значних змін. З одного боку, фермери розширювали посівні площі та нарощували виробництво зернових, адже попит на продовольство різко зріс. США постачали харчі як власному населенню й армії, так і європейським союзникам. Високі ціни на пшеницю та інші зернові культури підштовхували аграрний сектор до інтенсифікації виробництва. З іншого боку, урядові обмеження змусили частину аграрної продукції перенаправити з алкогольної промисловості до продовольчої. Вже взимку 1918 року було запроваджено правило, що забороняло використовувати зерно для виробництва алкоголю.

Наслідком стали різкі перебої у постачанні пива: на пивоварні регіони країни, зокрема великі міста Північного Сходу, поширився «пивний голод». У Нью-Йорку та сусідніх штатах запаси солоду і ячменю так скоротилися, що навесні 1919 року дрібні броварні вимушено об'єднували свої залишки сировини, аби не збанкрутувати, але вже у квітні 1919 р. пиво практично зникло з продажу. Аналогічні труднощі відчувалися по всій країні: значну частину кукурудзи, пшениці та іншого збіжжя спрямовували на експорт і на армійські пайки, тож для виробників алкоголю сировини майже не лишалося.

Загальний рівень цін у воєнний період зростав, що боляче відбивалося на бюджетах пересічних родин. Зростання вартості продовольства та інших товарів зробило суспільство більш чутливим до питання нераціонального використання ресурсів. Боротьба з інфляцією і дефіцитом стала аргументом на користь запровадження режиму економії, складовою якого було обмеження або заборона виробництва алкоголю. Пропаганда тверезості апелювала до цих економічних чинників: підкреслювалося, що зерно, витрачене на виготовлення спиртного, могло б прогодувати тисячі людей. За підрахунками активістів, ячмінь, який щорічно йшов на пивоваріння, здатний забезпечити випікання мільйонів буханців хліба для армії та населення. Таким чином, економічна доцільність долучилася до моральних та патріотичних аргументів у справі запровадження «сухого закону». Військовий підйом дисципліни і самопожертви в тилу передбачав, що громадяни погодяться потерпіти тимчасові матеріальні незручності, у тому числі відмову від алкогольних продуктів, заради наближення перемоги. Фактично, Першу світову війну в США переживали як «час великої економії», де кожен бушель зерна і кожен цент мали працювати на спільну перемогу, а не витрачатися на алкогольні пустащі.

Також, важливо більш детально роздивитись і політичні відносини країн, які мали своє відображення на громадянах. Війна з Німеччиною спричинила в американському суспільстві хвилю ксенофобії та підозрілого ставлення до всього німецького. Те, що донедавна було звичною частиною

культурного ландшафту США – німецькомовні газети, пивні сади, дружні товариства пивоварів – раптом стало мішенню для нападок як потенційна «п'ята колона». До 1914 року німецькі іммігранти та їхні нащадки успішно інтегрувалися в економічне і соціальне життя країни: наприклад, у Цинциннаті було безліч пивоварень, усі засновані німецько-американськими родинами, які одночасно активно підтримували місцеві школи, благодійність і жили в злагоді з іншими громадами. Однак із початком Першої світової війни ця гармонія зникла. Протягом 1914-1918 років образ німця дедалі більше ототожнювався з образом ворога як зовнішнього, так і внутрішнього. Пропаганда в пресі й політична риторика дедалі частіше зображували німецьких іммігрантів як потенційних шпигунів або саботажників. Пивоварна індустрія, в якій домінували підприємці німецького походження, опинилася під особливо пильною увагою.

Американські «сухі» організації блискуче скористалися антигерманськими настроями, аби послабити вплив алкогольного лобі. Лідер Анти-салунної ліги В. Вілер проявив неабияку ініціативу, виставляючи німецьких пивоварів як «внутрішнього ворога», що підриває обороноздатність США. Ще до того, як США вступили у війну, почали ширитися тривожні чутки про начебто зрадницькі дії німецьких підприємців. Приміром, у 1916 році популярності набула міська легенда, що німецько-американські м'ясники додають до фаршу мелений скляний порошок, аби отруїти американців. Хоч такі звинувачення не мали доказів, вони створювали атмосферу підозри. Конгрес пішов навіть на радикальний крок у 1917-1918 рр. розпустив Німецько-американський альянс, організацію лояльних громадян німецького походження, яка тривалий час легально відстоювала їхні інтереси.

Ключову роль у розвінчуванні «пивного фронту» зіграв розслідування, ініційоване особисто В. Вілером. Він домігся створення спеціальної комісії Сенату для розслідування діяльності Німецько-американського альянсу та його зв'язків з пивоварами. Під час слухань з'ясувалося, що Об'єднання пивоварів США (United States Brewers' Association) було одним із головних

спонсорів Альянсу: фактично, після виплати зарплат і видавничих витрат, більшість бюджету Альянсу складали саме кошти пивоварів. Ця інформація шокувала громадськість і підтвердила найгірші побоювання «сухих» активістів про змову «німецького пивного капіталу». Вілер тримав руку на пульсі слідства, не гребуючи залаштункоими методами. В одному з листів до соратників він цинічно хвалився, що розслідування подарувало руху тверезості реклами на мільйон доларів безкоштовно. Медіа по всій країні смакували подробиці викриттів, регулярно публікуючи матеріали про підривну діяльність Альянсу і його зв'язок з «алкогольними баронами» [40].

Правоохоронна і судова системи також долучилися до тиску на «внутрішнього ворога». У кількох штатах велике журі присяжних почали розслідувати нелегітимний політичний вплив пивоварів. У Піттсбурзі десятки власників броварень були оштрафовані за порушення законів, у Техасі сукупні штрафи з пивоварних компаній сягнули \$281 тисяч. Щоб уникнути подальшого скандалу і конфіскації документів, навіть таке потужне об'єднання, як Brewers Association (Асоціація пивоварів) у Нью-Йорку, було змушене визнати провину і сплатити штраф у \$100 тисяч [38. с. 36]. У підсумку вся пивна індустрія опинилася під ударом як «непатріотична». Газети й промовці таврували пивоварів та їхніх лобістів як «ворогів у нашому таборі», прирівнюючи їх діяльність до саботажу воєнних зусиль. Антигерманська риторика дійшла до того, що навіть слово «капуста по-німецьки» (sauerkraut) пропонували замінити на «капусту свободи» (liberty cabbage), а містечко «Берлін» в Айові перейменували на «Лінкольн» аби жодного натяку на ворожу націю [39].

Слід відзначити, що не всі німецько-американські пивовари бездіяли під шквалом нападок. Найбільші з них намагалися продемонструвати публічно свою лояльність до США. Власник імперії Budweiser Ад. Буш демонстративно носив на лацкані американський прапорець, родина Буш пожертвувала у фонд військового боргу півмільйона доларів, а Г. Пабст, спадкоємець пивоварні «Pabst», особисто записався добровольцем до Корпусу морської піхоти США.

Однак ці патріотичні жести не змогли змінити суспільного сприйняття. У розпал війни образ «німецького пивовара» був вже міцно пов'язаний з образом зрадника. Як зазначала одна з газет того часу, репутацію пивоварів було «засуджено на народному трибуналі» ще до будь-якого суду. В очах пересічних американців, підживлених пропагандою, кухоль німецького пива почав асоціюватися з отрутою не гірше, ніж німецький штик. Таким чином, Перша світова війна створила умови, за яких противників «сухого закону» фактично маргіналізували як нелояльну «п'яту колону», позбавивши їх суспільної підтримки і політичного впливу.

Отже, Першою світовою війною було зміщено баланс сил на користь прихильників «сухого закону». З одного боку, воєнна мобілізація та ресурсні обмеження дали законодавцям слушні аргументи, наприклад: алкоголь перемелює зерно, потрібне для війни. З іншого – антигерманські настрої й патріотична риторика зробили пропаганду заборони алкоголю національним обов'язком. Антиалкогольні організації майстерно прив'язали свою програму до воєнного завдання – підкреслюючи надзвичайні воєнні умови, які нібито вимагали надзвичайного законодавства. Ці фактори, у сукупності із підтримкою суфражистського руху, дали змогу у 1917-1919 роках успішно провести закони про «сухий режим» до ратифікації. Таким чином дослідники доходять висновку, що саме війна підштовхнула рух «сухих» до фінальної перемоги, вона привела їх до межі успіху, дозволивши реалізувати давню ідею навіть всупереч попереднім перешкодам.

## **2.4 Завершальна фаза боротьби за ратифікацію Сухого закону (1917-1919)**

Воєнні обставини значно прискорили політичний процес запровадження загальнонаціональної заборони алкоголю. Ще до вступу США у Першу світову війну конституційна поправка про заборону алкоголю обговорювалася у Конгресі, але не набирала необхідної більшості. Однак на виборах до Конгресу в листопаді 1916 року, що відбулися на фоні європейської війни,

багато «мокрих» політиків втратили місця. Новообрана більшість була значно прихильнішою до ідей тверезості, і Анти-салунна ліга одразу ж активізувала тиск на законодавців. Рішучим сухим політикам, таким як Річмонд Гобсон і Вейн Вілер, випала нагода реалізувати давню мету руху домогтися національної заборони через внесення поправки до Конституції. Перебуваючи у стані війни з квітня 1917 року, Конгрес трактував антиалкогольні заходи як частину воєнної політики, що сприяла підтримці армії та економії ресурсів. Вже восени 1917 року федеральний уряд пішов на тимчасові обмеження: у вересні 1917 р. набрав чинності закон, що припиняв виробництво дистильованих напоїв (горілки, віскі та ін.) та дозволяв знизити градус пива і вина до нуля, так звана «воєнна міра тверезості». Це був лише початок.

На розгляд Конгресу була внесена резолюція про 18-ту поправку до Конституції США, яка передбачала повсюдну заборону виробництва, продажу і транспортування спиртного. В умовах війни ця ініціатива отримала несподівано широку підтримку обох партій і різних регіонів країни. 18 грудня 1917 року Сенат США ухвалив резолюцію про «Сухий закон», а на початку 1918-го за неї проголосувала і Палата представників, забезпечивши необхідну кваліфіковану більшість у двох третин. Таким чином, ще до завершення бойових дій на європейському фронті, США зробили крок до запровадження заборони алкоголю на конституційному рівні. Відповідно до процедури, поправка мала бути ратифікована не менш ніж 36 із 48 тодішніх штатів. Хоча спочатку опоненти вимагали винести це питання на всенародний референдум, відомий оратор і «сухий» політик Вільям Дженнінгс Браян відкинув цю ідею як зволікання, наполягаючи, що затягувати реалізацію поправки недопустимо в умовах, коли країна потребує тверезості.

Ратифікація поправки штатами відбулася надзвичайно швидкими темпами, що відображало як багаторічний тиск руху тверезості, так і патріотичний дух воєнної доби. Починаючи з січня 1918 року, законодавчі збори штатів один за одним скликали спеціальні сесії для голосування з цього питання. Протягом 1918 року, поки тривала світова війна, більшість штатів

висловилися «за». Навіть такі традиційно «мокрі» та урбанізовані штати, як Нью-Йорк або Пенсильванія, не змогли заблокувати поправку їх опір був переважений хвилею ратифікацій у сільських і західних штатах. Кульмінацією процесу стало голосування в легіслатурі штату Небраска 16 січня 1919 року: того дня Небраска одностайно (98 голосів «за», 0 «проти») ухвалила ратифікацію, ставши 36-м штатом, що затвердив 18-ту поправку. Не минуло й тринадцяти місяців від моменту ухвалення Конгресом, а США вже отримали нову норму Конституції один з найкоротших періодів ратифікації поправки в історії. Вже на початку 1919 року стало ясно, що «Сухий закон» неминуче набуде чинності по всій країні.

Ще до завершення формальностей із ратифікацією, федеральна влада подбала про запровадження перехідних заходів так званого воєнного сухого закону. У листопаді 1918 року, за кілька днів після підписання Комп'єнського перемир'я, Конгрес прийняв поправку до надзвичайного аграрного бюджету, яка встановлювала заборону на виробництво вина та пива з 1 травня 1919 року і заборону на продаж будь-яких алкогольних напоїв з 30 червня 1919 року. Цей «Wartime Prohibition Act» (Закон воєнної заборони алкоголю) спочатку подавався як тимчасовий воєнний захід задля економії продовольства до завершення демобілізації військ. Попри закінчення бойових дій, сухий рух наголосив на тому, щоб не допустити повернення «нормального» алкогольного ринку в період між війною та вступом в силу конституційної поправки. Президент Вудро Вілсон, хоча й підтримував воєнну тверезість, сумнівався в потребі настільки радикального кроку після перемир'я. Він навіть ветоував окремий закон про продовження воєнної заборони на продаж алкоголю після війни. Однак конгресмени на це мали свій вплив, вони «пришили» положення про заборону алкоголю до важливого законопроекту про фінансування продовольства і сільського господарства. Поставлений перед фактом необхідності підписати бюджет для підтримки фермерів і армії, президент Вілсон вимушено затвердив і воєнний «Сухий закон» у складі цього пакету. Відтак, з літа 1919 року торгівля спиртним у США фактично стала

нелегальною ще до того, як 18-та поправка офіційно набула чинності у січні 1920-го.

Таким чином, завершальна фаза боротьби за 18-ту поправку ознаменувалася блискавичними успіхами руху тверезості під час війни. Воєнний час надав «сухому закону» ореол невідкладної державної необхідності, полегшив його ухвалення в Конгресі та ратифікацію в штатах. Поправка була ратифікована в рекордні строки, і США вступили в повоєнну добу вже з прийнятою забороною на алкоголь. Формальне набуття чинності «сухим законом» відбулося 17 січня 1920 року після закінчення передбаченого річного перехідного періоду. Але ще до цього моменту країна де-факто випробувала життя без алкоголю протягом кількох місяців воєнної заборони. Закон Волстеда, ухвалений у жовтні 1919 р. для визначення механізмів виконання 18-ї поправки, став останнім штрихом у правовому оформленні Сухого закону. Він подолав вето президента і підтвердив рішучість влади виконувати нову конституційну норму неухильно.

\*\*\*

Тож, у висновку ми можемо стверджувати, що Перша світова війна стала вирішальним каталізатором завершення боротьби за «Сухий закон» у Сполучених Штатах. Зовнішньополітичні обставини – війна з Німеччиною та союзницька солідарність створили умови, за яких антисалунний рух отримав безпрецедентну суспільну підтримку. Економічні виклики війни (дефіцит продовольства, необхідність мобілізації ресурсів) надали конкретний утилітарний зміст вимогам тверезості, а антигерманська істерія перетворила алкогольного бізнесмена-німця на образ ворога нації, що унеможливило ефективний опір «мокрих». Усе це дозволило в стислі строки здійснити те, над чим покоління реформаторів працювали десятиліттями: внести до Конституції США Вісімнадцяту поправку про заборону алкоголю. Війна виправдала цю радикальну зміну як тимчасово необхідний крок заради національної безпеки. Хоча моральні та релігійні аргументи також відігравали роль у русі тверезості, саме воєнний час дав змогу винести їх на рівень конституційної політики,

відокремивши питання алкоголю від сфери приватної моралі й перевівши його у площину державної необхідності. Таким чином, Перша світова війна безпосередньо вплинула на успішне завершення боротьби за «Сухий закон», зробивши можливим народження нової ери в історії США – епохи національної заборони алкоголю.

### РОЗДІЛ III.

#### Сухий закон та його наслідки

Наприкінці 1910-х років у США склався потужний суспільно-політичний рух за заборону алкоголю, обґрунтований ідеями прогресивізму та морального реформаторства. Державу все більше бачили як морального арбітра, покликаного викорінювати суспільні вади. Алкоголізм трактувався не як особиста слабкість, а як суспільне зло, якому слід протистояти законодавчо. У релігійно-консервативних регіонах Середнього Заходу алкоголь прямо називали «внутрішнім ворогом» країни, що дозволяло об'єднати різні політичні сили навколо вимоги його заборони. Водночас і у великих містах існували впливові протестантські об'єднання, які намагалися втілити моральні вимоги тверезості у конкретні політичні рішення [2, с. 24]. Особливо активною була Антисалунна ліга (Anti-Saloon League) – загальнонаціональна організація, що до початку 1920-х стала однією з найвпливовіших лобістських сил. Її лідери, як-от Вільям Андерсон у Нью-Йорку, відкрито проголошували мету «знищити ліковий трафік» будь-якими засобами, називаючи Нью-Йорк «лікерною столицею Америки» та головним полем битви за тверезість [2, с. 25]. Завдяки багаторічній агітації та коаліції з церквами й прогресивістами, «сухі» домоглися того, що ідея загальнонаціональної заборони алкоголю перестала сприйматися як утопія, набувши масової підтримки в суспільстві. Президент Вудро Вілсон спочатку скептично ставився до конституційної заборони випивки, однак політичний тиск на користь «благородного експерименту» стрімко зростав [23, с. 109].

Вирішальну роль у ухваленні Сухого закону відіграла Перша світова війна. Патріотична істерія воєнних років підживила темперастний рух і демонізувала алкоголь як загрозу національній безпеці. Антисалунна ліга майстерно використала анти німецькі настрої, наголошуючи на тому, що більшість пивоварень контролюють родини німецького походження. У пропаганді стверджувалося, ніби німецькі броварі «розбещують молодь, руйнують родини і підривають воєнні зусилля Республіки». Листовки

таврували «лікерний трафік» як «зрадницький» і запитували: «Як може лояльний громадянин підтримувати галузь, що допомагає кайзеру?». Під тиском «сухих» у 1918 р. Конгрес заборонив Німецько-американський альянс – організацію, яку викрили у лобіюванні проти «to prohibit» (офіційна історична назва періоду національної заборони алкоголю в США з 1920 до 1933 року. ) за гроші пивоварів [2, с. 31–32]. Таким чином, війна усунула останнього впливового противника заборони, а усе німецьке в питанні алкоголю почало клеймитися як антипатріотичне, тобто можна сказати йшло під прапором: «Все, що про-німецьке – протиамериканське. Все про-німецьке має зникнути», така була позиція активістів. На цій хвилі у суспільстві утвердилося переконання, що повна заборона алкоголю – це патріотичний обов’язок і продовження «хрестового походу» за мораль та безпеку нації [2, с. 30].

За таких умов процес узгодження та ратифікації «сухого» законодавства відбувався надзвичайно швидко. Ще 18 грудня 1917 р. Конгрес США ухвалив спільну резолюцію про 18-ту поправку до Конституції, що забороняла виробництво, продаж і транспортування «спиртних напоїв, придатних до вживання». До початку 1919 року поправку ратифікували необхідні 36 штатів: 16 січня 1919 р. останнім необхідним штатом стала Небраска, забезпечивши таким чином більшість у три чверті від загальної кількості штатів [2, с. 11]. Ратифікація пройшла майже автоматично – протягом лише одного тижня січня 1919 року п’ятнадцять штатів поспіль схвалили «сухий» закон, щойно отримавши на це право. Вплив Антисалунної ліги на місцях був настільки сильним, що навіть традиційно «мокрый» Нью-Йорк після певних вагань підтримав поправку – всупереч скепсису місцевої преси, яка називала Нью-Йорк «останнім оплотом Сатани» і прогнозувала провал ратифікації у своєму штаті. Це голосування стало тріумфом «сухого» лобі та продемонструвало його політичну міць. Провідний противник заборони, сенатор-демократ Джеймс Волкер, у дебатах 28 січня 1919 р. обурено зауважив, що «сухі» хочуть «відібрати кухоль пива в робітника, дозволяючи багачам і далі наповнювати

вином свої підвали», – натякаючи на класову упередженість закону. Проте республіканська більшість штату під впливом Вільяма Андерсона та його ліги забезпечила потрібні голоси. Волкер у відповідь пророчо вигукнув, що національний Сухий закон ніколи не буде справедливо виконуватися, назвавши його «народженим у лицемірстві» і приреченим на загибель [2, с. 12]. Ці слова, як покаже час, виявилися не даремними.

Відповідно до положень 18-ї поправки, введення заборони відтермінували на один рік – до січня 1920-го щоб Конгрес і штати напрацювали механізми її впровадження. У жовтні 1919 р. Конгресом було прийнято так званий закон Волстеда (названий за ім'ям конгресмена Ендрю Волстеда) – детальний акт, що визначав способи реалізації поправки. Президент Вудро Вілсон наклав вето на цей закон, вказуючи як на сумнівну конституційність, так і на етичні проблеми примусового втручання у приватні звички громадян. Однак 28 жовтня 1919 р. Конгрес подолав президентське вето, і з 17 січня 1920 року у США офіційно набув чинності національний Сухий закон (Volstead Act). Відтоді виготовлення, продаж, транспортування, імпорту чи експорту будь-яких спиртних напоїв міцністю понад 0,5% об'ємних було заборонено на федеральному рівні, за винятком спеціальних випадків (медичні, релігійні та промислові потреби). Так завершився довгий шлях тверезницького руху до своєї найбільшої перемоги – Америка вступила в епоху так званого «благородного експерименту». На хвилі ентузіазму прихильники вірили, що новий закон вирішить чимало соціальних проблем – від злочинності до бідності і започаткує моральне відродження нації [1, с. 1]. Натомість критики вже тоді застерігали, що настільки радикальний експеримент може мати непередбачувані наслідки і випробує американське суспільство на міцність [2, с. 12].

Початок дії Сухого закону (1920 р.) супроводжувався як оптимістичними прогнозами, так і першими тривожними сигналами. З одного боку, очевидним ефектом стало різке скорочення легального споживання алкоголю. Тисячі питних закладів закрилися або змінили профіль: наприклад,

у Нью-Йорку протягом перших кількох років дії закону кількість барів та салунів зменшилася більш ніж на 80% [2, с. 53]. Багато колишніх пивоварень переорієнтувалися на виробництво безалкогольного пива, содової чи льоду, прагнучи вижити за нових умов [2, с. 52–53]. Статистика начебто підтверджувала успіх: річне споживання спиртного на душу населення впало приблизно на 20–30% порівняно з довоєнним часом [1, с. 2]. Прихильники закону радісно звітували про зростання продуктивності праці, зниження витрат родин на випивку та навіть про покращення морального клімату в країні.

Однак ці успіхи виявилися нетривалими та оманливими. Досвід перших років показав, що заборона не знищила попит на алкоголь, а лише змінила способи його задоволення. Вже з середини 1920-х споживання спиртного почало зростати, повертаючись до довоєнного рівня. Причому питущі американці переключилися з відносно слабких напоїв (пиво, вино) на більш міцний алкоголь – контрабандний віскі, джин та самогон, оскільки міцні напої було легше перевозити і приховувати. Це явище економісти згодом охарактеризували як «залізний закон заборони» – коли під тиском заборон ринок перемикається на менш об'ємні та більш концентровані продукти. У підсумку алкоголь став небезпечнішим для здоров'я, ніж до заборони: масово поширилися сурогати, отруйні домішки та неякісний саморобний спирт [1, с. 2]. За оцінками, до 98% нелегального алкоголю, конфіскованого в 1927 р. у Нью-Йорку, містило шкідливі речовини. Значна частина конфіскаату виявлялася сумішшю зернового спирту з барвниками і хімікатами, а іноді це був чистий деревний спирт, небезпечний для життя. Смертельні отруєння не були рідкістю: сотні людей осліпли або померли від споживання метанолу, доданого до промислового спирту, який злочинці намагалися переробити під питний [24, с. 146]. Відомий суспільний діяч Ніколас Мюррей Батлер у 1927 р. назвав цю ситуацію «легалізованим вбивством», звинувачуючи владу в тому, що вона свідомо допускає отруєння населення сурогатами заради дотримання закону [24, с. 147]. Таким чином, одна з декларованих цілей

Сухого закону – поліпшення здоров'я нації – була підважена його непередбаченими наслідками.

Найбільш драматичним соціальним наслідком Сухого закону стало становлення організованої злочинності в небачених раніше масштабах. Заборона алкоголю створила величезний тіньовий ринок, який відразу ж взяли під контроль кримінальні угруповання. По всій країні виникли добре організовані синдикати контрабандистів і бутлегерів – від Нью-Йорка та Чикаго до Нового Орлеана і Лос-Анджелеса – які налагодили постачання нелегального спиртного до тисяч підпільних барів-спікізі. З'явилися справжні алкогольні мафії, що швидко збагатилися на «дурних грошах» бутлегерства і розширили сферу діяльності на інші пороки (гральний бізнес, проституція тощо). У великих містах злочинні банди встановили «територіальний поділ» – ринки збуту алкоголю розподілили між собою кілька мафіозних родин, які жорстоко захищали свої межі. Це призвело до сплеску насильства: кримінальні війни за контроль над прибутками перетворили міста на справжні поля битви. Рівень убивств, збройних нападів і грабежів різко підскочив у 1920-ті роки [2, с. 257]. За даними судді Альфреда Таллі, лише за перші роки «сухого» режиму злочинність у США зросла до такої міри, що стала «домінуючою проблемою більшості влади штатів і міст»; Прогібіція, за його словами, стала «розсадником злочинності», провокуючи хвилю вбивств, розбоїв, хуліганства та підліткової злочинності. У Чикаго епохи Аль Капоне число вбивств зросло вдвічі, порівняно з довоєнним часом, і місто прославалося кривавими бандитськими розбірками [24, с. 180]. Символом цього беззаконня став «бійня на День святого Валентина» 1929 р., коли в Чикаго люди Капоне розстріляли сімох членів конкуруючої банди – подія, що шокувала націю своєю зухвалістю. В Нью-Йорку поліція фіксувала щорічне зростання убивств, грабежів і крадіжок на 10–15% протягом другої половини десятиліття [2, с. 257-258]. Навіть високопосадовці визнавали, що американські міста перетворилися на «гангстерські столиці» через Сухий закон.

Важливо, що злочинність не лише зросла кількісно, а й якісно змінилася – набувши організованого, корумпованого характеру. Злочинні угруповання проникли у владні структури, підкупивши поліцію, суддів, чиновників – корупція на всіх рівнях стала буденністю [1, с. 2]. Тисячі правоохоронців, покликаних стежити за дотриманням закону, самі порушували його, беручи хабарі за «закривання очей» на контрабанду. Федеральне Бюро заборони (Prohibition Bureau), створене для нагляду, страждало від низького фінансування і масового хабарництва: платня агентів була невисокою, тоді як спокуса отримати частку від багатомільйонних нелегальних оборотів – величезною. На додачу, чимало місцевих політиків, особливо в містах, симпатизували «мокрим» і саботували виконання непопулярного закону. Як гірко жартували сучасники, “законослухняним громадянином у 1920-ті був радше гангстер, ніж пересічний американець, адже саме гангстери диктували свої правила». Газети писали, що нічні клуби перетворилися на «леговище злочинців», де ті полюють на багатих клієнтів, а жертви навіть не звертаються в поліцію, розуміючи всю марність [2, с. 257-258]. Суспільство дедалі більше проникалося неповажністю до закону. Проти сухого закону грішили представники всіх верств – від бідняків, що гнали самогон у домашніх умовах, до еліти, яка запаслася приватними барами і клубами. Сама держава мимоволі виховувала громадян у дусі подвійної моралі: наприклад, федеральний уряд вимагав від людей тверезості, але водночас дозволяв виробляти отруєний спирт для промисловості, знаючи, що його крадуть бутлегери [24, с. 146-147]. У підсумку багато американців втратили віру в верховенство права. Як підсумовував суддя Таллі, «неповага до закону, породжена дією цього заборонного закону, призвела до загального занепаду правопорядку» [2, с. 257].

Сухий закон також загострив соціальну напругу і розколи в американському суспільстві. Він різко поляризував населення на «сухих» і «мокрих», міста і села, іммігрантів і старожилів. У містах, де культура помірнього споживання алкоголю була частиною повсякденного життя,

заборона сприймалася як нав'язування сільською протестантською більшістю своїх цінностей. Це живило образу етнічних громад – ірландців, італійців, німців – для яких келих пива чи вина був традицією. Водночас консервативні кола звинувачували іммігрантів у злочинності й аморальності, радо використовуючи Сухий закон як привід для їх придушення. Ку-клукс-клан та інші радикальні угруповання відкрито взялися «допомагати» владі у виконанні закону, здійснюючи самосуди і напади на нелегальні бари, які відвідували етнічні меншини. Як зазначається в одному дослідженні, члени Клану під час дії Сухого закону патрулювали вулиці, погрожуючи: «якщо наші посадовці не можуть навести лад, ми їх навчимо...», і під прикриттям тверезницького завзяття переслідували католиків, чорних та іноземців [17, с. 84-92]. Таким чином, Сухий закон став своєрідним каталізатором міжетнічних конфліктів, старі американці нерідко бачили в ньому «символічну перемогу» над новими іммігрантами і їхніми звичаями.

З іншого боку, виникла й нова культура спротиву – своєрідний дух веселої непокори закону. У містах процвітали таємні клуби – «спікізі», куди приходили випити навіть поважні громадяни, включно з політиками й поліцейськими. Алкоголь став ще більш привабливим «забороненим плодом», особливо для молоді. З'явився популярний образ «гангстерського шику» – підпільні бари, джаз, контрабандний віскі – що романтизував злочинців і підривав традиційні моральні устої. Жінки й молоді люди відіграли в цьому процесі значну роль: якщо раніше вважалося негожим, щоб пристойна жінка пила спиртне, то в епоху «джазового віку» багато жінок активно відвідували спікізі та долучалися до вживання коктейлів [2, с. 196-197]. Вже наприкінці 1920-х більшість американських жінок перестала сприймати помірковане вживання алкоголю як стигму, що означало глибоку зміну соціальних норм, спричинену саме Сухим законом. Таким чином, парадоксально, але заборона підштовхнула емансипацію жінок у питанні випивки й послабила колишній пуританський диктат у культурі дозвілля.

Підсумовуючи ми можемо стверджувати, що, замість проголошеного оздоровлення суспільства, практика впровадження Сухого закону породила низку серйозних проблем: розквіт мафії та насильства, тотальну корупцію, підриг довіри до закону, соціальну напругу між різними групами населення, а також небезпечні для здоров'я явища (отруйний сурогатний алкоголь). До початку 1930-х стало очевидно, що «благородний експеримент» не виправдав покладених на нього сподівань і спричинив непередбачені наслідки, гірші за ті негаразди, з якими він покликаний був боротися [1, с. 2]. Це поступово схиляло громадську думку до думки про необхідність зміни курсу.

Серед чинників, що призвели до падіння «сухого»закону, слід назвати такі: розповсюдження організованої злочинності (Сухий закон стимулював різкий стрибок розповсюдження контрабанди та розростання організованої злочинності – мафії, та чорний ринок алкоголю), втрати податкових надходжень (завдяки дії сухого законупроти цього закону)податки на виробництво та продажу алкоголю перестали надходити до державної скарбниці), відчуття обмеженості (у суспільстві панувала думка що Сухий закон перешкоджає особистому вибору та свободі), невідповідність реальності (запровадження сухого закону дало зворотний результат котрий тільки погіршив ситуацію), проти відставки громадськості (більша частина суспільства побачила погіршення ситуації в країні із-за дії сухого закону, тому почала сформувати рухи які були проти цього закону).

Упродовж 1920-х років опір Сухому закону зростав, і наприкінці десятиліття сформувалися умови для його скасування. Існувало кілька ключових чинників, що зумовили падіння заборони: по-перше, очевидна невідповідність між декларованими цілями та реальними наслідками; по-друге, зміна суспільних настроїв (у тому числі серед тих груп, що раніше підтримували «сухих»); по-третє, економічні обставини Великої депресії; і, нарешті, політичні зрушення на національній арені.

По-перше, до кінця 1920-х стало загальновизнано, що Сухий закон провалив свої основні обіцянки. Замість обіцяного зниження злочинності та

корупції, він спричинив їх вибухове зростання. Цей факт був офіційно підтверджений у 1931 році, коли президент Герберт Гувер оприлюднив висновки Національної комісії з дотримання законів (відомої як комісія Вікершема). У своєму звіті більшість членів комісії прямо зазначили, що з часу набуття чинності закону пияцтво в США скоріше збільшилося, аніж зменшилося, бутлегерство та корупція перетворилися на серйозну загальнонаціональну проблему, а довіра громадян до правоохоронної системи різко впала. Дев'ятеро з одинадцяти комісарів визнали, що 18-та поправка не має достатньої підтримки населення; шестеро схарактеризувати закон як невиконуваний на практиці, двоє відкрито закликали до негайного скасування, а четверо пропонували пом'якшити Волстедів акт для дозволу хоча б легкого пива і вина. Хоча офіційна резолюція комісії була обережнішою (порадила дати «благородному експерименту» ще шанс при покращенні виконання), для широкого загалу звіт став підтвердженням провалу. Як писав оглядач *Harper's*, в країні наростав «могутній мокрий приплив» громадської думки, який незабаром мав змити Сухий закон [2, с. 300].

По-друге, протягом 1920-х суттєво змінилася громадська думка щодо заборони – причому навіть серед тих верств, які раніше підтримували тверезницький рух. Найпоказовішим прикладом стала еволюція поглядів американських жінок. Якщо на початку XX ст. жіночі організації – такі як Жіночий християнський союз тверезості (WCTU) – були ударною силою «сухих», то за десять років дії закону ставлення багатьох жінок змінилося на протилежне. Бачачи зростання насильства і загрозу для сімей від гангстерів та отруєного алкоголю, жінки дедалі частіше приходили до висновку, що заборона завдає більше шкоди, ніж користі. Вже у 1928 р. опитування журналу *Outlook* показало, що серед жінок молодше 45 років частка противниць *Prohibition* суттєво зросла, хоча загалом 70% жінок ще декларували підтримку закону [2, с. 190-191]. Незабаром жіночий рух активно включився в кампанію за скасування. У 1929 р. відома громадська діячка П. Сабін заснувала Національну жіночу організацію за реформу закону про заборону – *Women's*

Organization for National Prohibition Reform (WONPR), яка закликала американок вимагати повернення контролю над суспільством від гангстерів до уряду [2, с. 194]. Сабін та її однодумниці наполягали, що жінки, котрі колись підтримували тверезість, «більше не зобов'язані бути мовчазним стадом, що автоматично голосує проти випивки» – навпаки, сучасна жінка має відстоювати здоровий глузд і безпеку своїх дітей, а отже добиватися відміни 18-ї поправки. Рух Сабін швидко набрав сили: вже за три роки (1932) членство WONPR перевищило 1,3 мільйона жінок по країні, обігнавши за чисельністю навіть колишніх лідерів тверезниць – WCTU. Масова підтримка жінок значно посилила «мокрый» табір і зняла останнє моральне табу з теми випивки. Як зіронізував один журналіст, «бунт жінок проти благородного експерименту» став чи не найбільш разючим соціальним сюрпризом 1920-х років [2, с. 197].

Крім жінок, відкрито змінили позицію й багато інших впливових груп. Багато підприємців, які спершу підтримували заборону, розчарувалися, спостерігаючи зростання витрат на охорону та втрату контролю над містами. Промисловець Джон Рокфеллер-мол. – колишній меценат Ліги тверезості у 1932 р. публічно заявив, що Prohibition стала «суттєвим провалом» і що він тепер підтримує її скасування, аби відновити законність і порядок [2, с. 273]. До руху за відміну долучилися провідні юристи, лікарі, інтелектуали, які наводили аргументи про порушення громадянських свобод та неефективність заборон. Виникли громадські об'єднання на кшталт Асоціації проти поправки про заборону (AAPA), фінансованої бізнесменами, яка вела активну пропаганду «регулювання замість заборони». Потужну підтримку мали і ветерани війни (Американський легіон), які обурювалися тим, що за випиту чарку солдатів можуть кидати за ґрати, тоді як під час війни їм довіряли зі зброєю. Наприкінці 1920-х років і самі колишні «сухі» політики почали обережно говорити про необхідність «модифікувати» закон Волстеда. Наприклад, сенатор Джеймс Рід пропонував дозволити слабке пиво, щоб забрати ґрунт у бутлегерів [24, с. 210]. Хоча ці голоси ще були меншістю, вони свідчили про розкол коаліції «сухих».

Вирішальним чинником стала Велика депресія, що розпочалася після біржового краху 1929 року. Економічна криза кардинально змінила пріоритети країни. Безробіття, падіння виробництва і дефіцит бюджетів поставили перед владою питання пошуку нових джерел доходу і стимулювання зайнятості. В цих умовах скасування Сухого закону почала сприйматися як економічна необхідність. Легалізація алкоголю обіцяла дві суттєві вигоди: по-перше, створення сотень тисяч робочих місць (на винокурнях, пивоварнях, у сфері торгівлі), що було вкрай актуально, по-друге – надходження значних податкових коштів до скарбниці. До заборони, акцизи з алкоголю були одним з головних джерел федерального бюджету, їх повернення могло частково компенсувати катастрофічне падіння податкових зборів під час депресії [2, с. 272]. В багатьох штатах саме фінансовий аспект переважив моральні аргументи: законодавці відкрито заявляли, що потрібні нові доходи для допомоги голодним і безробітним, і легальний продаж пива дасть ці доходи [18, с. 40]. Газети підраховували, що акциз з пива і лікерів може принести понад мільярд доларів щороку [23, с. 220]. Недарма коли Конгрес у лютому 1933 р. обговорював резолюцію про 21-шу поправку (скасування заборони), багато штатів ще до федерального рішення розпочали підготовку до відновлення контролю над алкоголем, сподіваючись першими отримати нові надходження. Таким чином, економічна криза прямо підштовхнула США до перегляду «сухого» курсу: виживання країни стало важливішим за сумнівний соціальний експеримент.

Нарешті, політичні зміни на найвищому рівні визначили практичну реалізацію скасування. Президент Герберт Гувер, що уособлював затяту відданість «благородному експерименту», втрачав популярність разом із поглибленням депресії. На виборах 1932 року Демократична партія вперше за довгі роки відкрито стала на позиції скасування Сухого закону. Її кандидат, губернатор Нью-Йорка Франклін Д. Рузвельт, хоча сам раніше вагався щодо цього питання, включив вимогу про Repeal (скасування) до своєї платформи [2, с. 299]. На з'їзді демократів влітку 1932 р. Д. Рузвельт заявив делегатам

знамениту фразу: «Ця конвенція хоче скасування. Ваш кандидат хоче скасування. І, я певен, Сполучені Штати хочуть скасування... З цього дня Вісімнадцята поправка приречена!». Ці слова викликали бурхливі оплески й стали поворотним моментом – відтепер питання алкоголю стало центральним в кампанії. Вибори 1932 року перетворилися на референдум щодо Prohibition, і результат був однозначним: Д. Рузвельт здобув переконливу перемогу над Гувером (23 млн проти 16 млн голосів), причому навіть багато традиційно республіканських штатів підтримали демократа [2, с. 300]. Очевидно, глибока економічна депресія сама по собі приречла Гувера, але ставка Рузвельта на «мокрый» курс додала йому популярності серед простих американців, які прагнули і хліба, і волі. Один з нью-йоркських редакторів після виборів написав, що народ проголосував за дві речі: «змінити економічний курс і звільнитися від пут сухого закону» [2 с. 300]. Перемога Рузвельта дала старт стрімкому демонтажу «благородного експерименту». Ще до інавгурації нового президента Конгрес (на початку 1933 р.) підготував поправку до Конституції про скасування Сухого закону. Ця 21-ша поправка була запропонована у лютому 1933 р. і дуже швидко ратифікована штатами через спеціально скликані народні конвенції. Вже 5 грудня 1933 року було проголошено набуття чинності 21-ї поправки, що офіційно скасовувала 18-ту поправку. Так завершилася ера національної заборони алкоголю у США.

Серед основних причин падіння Сухого закону можна назвати комплексне поєднання соціальних, економічних і політичних факторів. Закон втратив легітимність в очах більшості громадян через свою неефективність і побічні ефекти (організована злочинність, насильство, корупція). Колишні союзники «сухих» – зокрема жінки та частина середнього класу – перейшли в табір противників, розчарувавшись у «моральному експерименті». Велика депресія зробила продовження заборони економічно не вигідним і навіть згубним. І, зрештою, демократія спрацювала: народ через вибори привів до влади тих, хто обіцяв «повернути Америку її народові» та

припинити невдалий експеримент [2, с. 300]. Всі ці чинники разом прирекли Сухий закон на знищення.

Скасування Сухого закону наприкінці 1933 року стало поворотним моментом в історії США, що мав широкомасштабні наслідки у різних сферах життя. Скасування національної заборони алкоголю принесла негайні економічні вигоди, вплинула на політичний ландшафт, змінила соціальну динаміку, встановила нові правові підходи до регулювання випивки і залишила тривалий культурний слід.

На політичному рівні падіння «благородного експерименту» означало кінець більш ніж десятилітнього періоду, коли моральна утопія домінувала над прагматизмом у державній політиці. Демократична партія, очоливши рух за Repeal, здобула довіру виборців і сформувала так звану «Нью-Ділську коаліцію» (англ. New Deal coalition), що залишалася при владі впродовж наступних десятиліть. Республіканська партія, навпаки, зазнала серйозного удару по репутації через асоціацію з непопулярним сухим режимом і була змушена переглянути свої позиції. Після 1933 р. жодна з провідних партій уже не порушувала питання повернення національної заборони – воно стало своєрідним політичним табу, уроком того, як «покоління політиків 1920-х прогнулося перед фанатичним сухим лобі» і отримало суспільний відкат [2, с. 300]. Натомість держава перейшла до більш прагматичної ролі: уряд Д. Рузвельта сфокусувався на економічних реформах і соціальних програмах «Новий курс», відмовившись від моралізаторства у приватному житті громадян. Скасування Сухого закону стало символом поразки радикального пуританізму у політиці. Водночас воно повернуло політикам контроль над сферою, яку на час заборони фактично монополізували гангстери. Різко знизився рівень корупції у владних структурах, адже зник головний стимул – алкогольний чорний ринок [1, с. 3]. Політична система здобула певне очищення: багато діячів, які скомпрометували себе у часи заборони, відійшли, а нове покоління лідерів навчилося обачніше ставитися до подібних експериментів над суспільством.

В економічному плані скасування принесло швидкий і відчутний позитив. Легалізація алкогольної індустрії одразу створила тисячі робочих місць на броварнях, винокурнях, у транспорті, торгівлі та суміжних галузях (виробництво пляшок, бочок, холодильного обладнання тощо). В умовах Великої депресії це стало важливим чинником пом'якшення кризи. До прикладу, вже у 1934 році в пивоварній промисловості працювали сотні тисяч людей, багато з яких були повернуті з безробіття. Також почали відроджуватися суміжні бізнеси – ресторани, розважальні заклади, готелі – які страждали за часів заборони. Не менш значущим було і відновлення податкових надходжень від продажу алкоголю. Вже в перший рік після Repeal акцизи на пиво та міцні напої забезпечили федеральному бюджету сотні мільйонів доларів, що пішли на фінансування програм «Нового курсу». Податкове навантаження на пересічних громадян знизилося, оскільки тепер держава могла частково покривати витрати коштом акцизів на алкоголь замість прямих податків [23, с. 220]. За оцінками економістів, до кінця 1930-х років алкогольні акцизи склали близько 9-14% усіх доходів федерального бюджету – суттєвий вклад у відновлення економіки США. Окрім того, держава зекономила величезні кошти на скороченні витрат на правозастосування: дорогий апарат Бюро заборони був розпущений, більше не треба було фінансувати масове переслідування бутлегерів і утримання у в'язницях тисяч в'язнів за «алкогольні злочини». Як влучно підсумував один конгресмен, скасування «сухого» закону очистило економічний клімат країни, немов гроза, що розрядила напругу – підприємництво та державні фінанси зітхнули вільніше.

Соціальні наслідки скасування Сухого закону були складнішими й позначилися поступово. З одного боку, суспільство пережило відчуття полегшення і повернення до нормальності. Мільйони законослухняних громадян більше не мусили порушувати закон, щоб випити легально – так як зник абсурд, коли широкий загаль ставав «злочинцями» через побутову звичку. Це сприяло відновленню базової поваги до закону та влади. Як тільки чесний

бізнес замінив мафію у сфері алкогольної торгівлі, пересічні американці знову стали бачити у поліцейському захисника, а не ворога, що полює на їхній келих. Рівень насильницької злочинності помітно знизився вже в середині 1930-х гангстерські війни вщухли, оскільки прибутковий алкогольний ринок перейшов у легальне річище. Звісно, організована злочинність не зникла – мафіозні синдикати, розбагатівши, перемикнулися на інші нелегальні справи (азартні ігри, проституцію, рекет), але вони втратили ту масову підтримку та фінансову потугу, яку давало їм монопольне постачання випивки. Рядові громадяни почали менше боятися, виходячи на вулицю. Епоха Томмі-ганів і вибухів «пінаколадових бомб» залишилася в минулому.

З іншого боку, культурні та поведінкові звички, змінені за роки заборони, не повернулися просто до довоєнного стану – натомість сформувався якісно новий баланс. Після 1933 р. у США утвердився більш поміркований, цивілізований підхід до споживання алкоголю. Пияцтво перестало бути предметом запеклих моральних баталій; американці прийшли до консенсусу, що помірне вживання алкоголю – приватна справа дорослої людини, якщо це не шкодить іншим. Натомість суспільний осуд тепер спрямовувався на крайнощі – алкоголізм, пияцтво за кермом тощо – тобто на реальні проблеми, а не саме по собі споживання вина чи пива. Показово, що рівень споживання алкоголю на душу населення відразу після скасування не підскочив до рівня початку століття: у 1934-1935 рр. американці все ще пили менше, ніж у 1910-х, частково через депресію, але також через зміну звичок [3, с. 17]. Стара культура «салунного пияцтва» – коли чоловіки годинами пропадали в шинках – вже не відродилася повною мірою. Їй на зміну прийшла культура «коктейль-барів» і домашніх вечірок, більш сімейна і гламурна одночасно. Значну роль відіграли жінки, які після свого «бунту» не повернулися на маргінес: у 1930-ті жінки продовжували відвідувати бари та вживати алкоголь нарівні з чоловіками, закріпивши свою соціальну незалежність та рівність [2, с. 197]. Це було важливою культурною зміною: міф про «жіноцтво як природного союзника тверезості» розвіявся, і надалі

алкоголь перестав бути суто чоловічою темою. Молодь 1930-х теж успадкувала від попереднього десятиліття більш вільні погляди – для багатьох представників покоління, що пережило джазову епоху, помірний бунт проти старих норм став новим нормальним. Втім, після скасування закону відбулося й певне повернення консерватизму: зникла аура романтики навколо гангстерів та спікізі, оскільки більше не було потреби порушувати закон заради ковтка віскі. У цьому сенсі Rereal розрядив моральну атмосферу – припинилися крайнощі як фанатичної тверезості, так і бравади від порушення закону. Як писав один оглядач, «американці знову навчилися пити цивілізовано», що, зрештою, і було головним уроком цієї історії [3, с. 22].

На правовому рівні скасування 18-ї поправки встановило важливий прецедент і сформувало нову модель регулювання алкоголю. 21-ша поправка, що скасувала «сухий» закон, вперше і поки востаннє в історії США анулювала іншу поправку до Конституції. Це показало гнучкість конституційного ладу: основний закон може виправляти свої помилки, якщо того вимагає воля народу. Також 21-ша поправка містила спеціальне положення (розділ 2), яке делегувало регуляцію алкоголю окремим штатам. Відтоді кожен штат отримав право самостійно вирішувати, як організувати продаж і споживання спиртного на своїй території. Багато штатів одразу запровадили системи ліцензування барів і магазинів, акцизні податки, вікові обмеження (як правило 21 рік) тощо. Деякі особливо консервативні штати залишалися «сухими» ще певний час після 1933 року – Міссісіпі скасувала свою штатну заборону лише в 1966 р., окремі округи в інших штатах і донині зберігають Сухий закон. Але ці локальні заборони вже не викликають значних потрясінь і поступово зходять нанівець, оскільки суспільство дійшло згоди на користь контролю, а не повної заборони. Правовою новацією стало створення у багатьох штатах так званих алкогольних контрольних рад – державних монополій чи комісій, які займалися продажем міцного алкоголю. Такий підхід, наприклад, «система магазинів ABC» був покликаний не допустити повернення безконтрольних салунів: держава взяла на себе роль регулятора і продавця алкоголю, аби

забезпечити відповідальне споживання і одночасно отримувати дохід. Таким чином, правова модель після 1933 р. стала компромісною: алкоголь більше не був незаконним товаром, але й не повернувся до цілком вільного обігу – натомість встановилася система ліцензованого, оподаткованого та контрольованого продажу. Ця модель вважається значно ефективнішою: вона мінімізує зловживання, але й не створює підпільного ринку [3, с. 30]. Скасування Сухого закону також вплинуло на правозастосування в ширшому сенсі. Федеральні сили правопорядку (наприклад, ФБР) відтепер могли сконцентруватися на реальних злочинах – гангстерах, що продовжували займатися рекетом і пограбуваннями – замість витратити ресурси на ловлю дрібних бутлегерів. В результаті у другій половині 1930-х спостерігалось зниження навантаження на суди і в'язниці. Зникла суперечність між федеральним і місцевим законодавством, що існувала весь час заборони (коли деякі міста фактично не виконували Volstead Act). Відновилася нормальна дія принципу федералізму: штати знову самі визначали свою алкогольну політику, виходячи з локальних традицій і потреб.

Культурні наслідки епохи і її скасування є, мабуть, найцікавішими та найтривалішими, на нашу думку. Сухий закон залишив глибокий слід у національній пам'яті американців як приклад соціального експерименту, який, попри благі наміри, обернувся фіаско. Після 1933 року в США сформувався своєрідний «вакцинний імунітет» проти подібних широкомасштабних заборон. Теза про те, що спроба законодавчо насадити доброчесність призвела до гірших проблем, стала загальним місцем у публічних дискусіях [7, с. 210]. Цей урок часто згадували, обговорюючи інші питання – цензуру, заборону азартних ігор, а згодом і «війну з наркотиками». Багато хто проводив паралелі: мовляв, як колись заборона алкоголю породила мафію, так само й заборона наркотиків породжує наркокартелі [1, с. 3]. Хоча кожна проблема має свою специфіку, «привид Сухого закону» постійно поставала в політичній риторичі як засторога проти надмірно простих рішень складних соціальних питань.

У масовій культурі епоха Сухого закону перетворилася на романтизований сюжет про «ревучі 20-ті» – з гангстерами, фліперами (flappers), джазом та контрабандним ромом. Після її завершення з'явилися численні книги, фільми й п'єси, що зображували той час. Цікаво, що спочатку, у 1930-х – 40-х роках, переважав осудливий тон: Голлівуд випустив серію гангстерських драм, які показували мафіозі (на кшталт образу, навіяного Аль Капоне) як породження заборони та мораль попереджали: «не можна більше повторювати таких помилок». Натомість у другій половині ХХ століття, з віддаленням у часі, образ «сухого» періоду став більш ностальгічно-авантюрним: він асоціюється з блиском підпільних казино, машинами з гангстерами на підніжках, романтикою бутлегерів на швидкісних катерах. Міфологізація тієї епохи сама по собі є значним культурним спадком – свідченням того, наскільки унікальним і колоритним явищем був Сухий закон в історії США. До сьогодні персонажі і символи часів Prohibit – від Аль Капоне до «незворушних» агентів на чолі з Еліотом Нессом – залишаються популярними в літературі, кіно та відеоіграх.

Поза романтикою, скасування заборони мало й практичний культурний ефект: воно повернуло алкоголь в публічну сферу як допустимий елемент соціального життя, але вже в новому, цивілізованішому форматі. Відродилася традиція відкритих барів і легальних пабів, проте вони вже працювали під державним контролем і за правилами (наприклад, з обмеженням годин продажу, заборонаю продавати неповнолітнім тощо). Коктейлі та споживання алкоголю стали частиною мейнстримної культури дозвілля Америки середини ХХ ст. (епоха свінгу, потім рок-н-ролу) – але вже без того ореолу бунту і протесту, що був у 1920-ті. Цікаво, що моральний рух за тверезість не зник: після поразки на національному рівні він відступив на локальний. WCTU та інші організації продовжували пропагувати стриманість, але вже через освіту і переконання, а не через вимогу загальної заборони. Деякі соціологи відзначають, що після 1933 р. американське суспільство стало більш

скептичним до радикальних утопій, цінуючи баланс свободи і відповідальності [3, с. 35].

\*\*\*

Таким чином, скасування Сухого закону привело до нормалізації та стабілізації ситуації в країні. Політично – повернуло гнучкість і демократичний баланс; економічно – сприяло виходу з кризи й оздоровило фінанси; соціально – знизило рівень насильства та відновило повагу до закону; правово – встановило ефективніші механізми регулювання; культурно – закріпило урок про небезпеку крайнощів і інтегрувало помірне споживання алкоголю у звичайне життя американців. «Благородний експеримент» завершився, залишивши по собі неоціненний досвід, який надовго визначив напрямки американської суспільної думки та політики щодо соціальних реформ. Як пізніше писали історики, епоха Сухого закону і його скасування навчила Америку тому, що намір зробити суспільство доброчеснішим може обернутися його небаченим розбещенням, а тому мудрість державного управління полягає в пошуку золотієї середини між свободою і контролем. Скасування Сухого закону стало поверненням до цієї середини – важким, але необхідним кроком до відновлення суспільної рівноваги в Сполучених Штатах.

## ВИСНОВОК

Насамкінець, ми можемо стверджувати, що історіографічна база дослідження проблеми Сухого закону в США демонструє високий рівень репрезентативності, різноманітності та наукової повноти. Залучено як офіційні документи (зокрема Закон Волстеда 1919 року), так і велику кількість матеріалів пропагандистського та суспільного походження – публікації Антисалунної ліги, Жіночого християнського союзу тверезості, візуальні джерела (плакати, карикатури, зокрема з видання *The American Issue*), що відображають суспільну мораль, патріотичну риторику воєнного часу й механізми мобілізації громадської думки. Окрему цінність має аналітична література західних істориків, таких як М. Ламме, Дж. Гасфілд, І. Тайрелл, Д. Мусто та В. Паркер, які представляють політичний, культурний, соціологічний і правовий підходи до вивчення заборони. Важливу роль відіграє й українська історіографія, представлена працями Т. Терещенка, Л. Питльованої та А. Іванової, де Сухий закон розглядається в контексті глобальних модернізаційних процесів першої половини XX століття. Комплексний характер джерельної бази, у поєднанні з міждисциплінарною методологією, дав змогу забезпечити повноцінне аналітичне осмислення теми.

А стосовно, феномену Сухого закону у Сполучених Штатах Америки, можна стверджувати, що протягом 1920-1933 років є однією з неоднозначних сторінок історії США першої половини XX століття. Це явище, хоч і виникло як спроба морального та соціального оздоровлення соціуму, натомість стало прикладом того, як найкращі наміри здатні обернутися серйозними проблемами для держави. В ході нашого дослідження ми ретельно проаналізували широкий спектр соціальних, політичних, економічних і культурних аспектів, які супроводжували запровадження та подальше скасування цього законодавчого акту.

Важливо підкреслити, що поява Сухого закону не була випадковою чи раптовою подією – ця заборона виникла внаслідок багаторічних процесів, серед яких особливо виділялися рухи тверезості та морального очищення,

активно підтримувані протестантськими церквами й жіночими організаціями. Серед цих організацій ключову роль відіграли WCTU та Антисалунна ліга, які змогли ефективно поєднати релігійну мотивацію з політичним лобіюванням. Завдяки зусиллям цих груп було створено масштабний суспільний рух, який поступово перетворився з моральної кампанії на політичну силу загальнонаціонального масштабу. Ми дослідили, як саме ця інтеграція моральних і політичних чинників стала одним із ключових елементів успіху Сухого закону.

Не менш значним чинником стала Перша світова війна. Воєнний час посилив аргументи на користь заборони алкоголю, адже він дозволив пов'язати питання тверезості з патріотизмом і необхідністю заощадження ресурсів для воєнних зусиль. Важливо відмітити, що війна не лише активізувала антиалкогольні настрої, але й дала змогу застосувати державні механізми регулювання, які раніше були неможливими. Суспільна єдність, дисципліна та готовність до жертвування, що панували в роки війни, сприяли швидкій ратифікації 18-ї поправки.

Але вже перші роки після запровадження Сухого закону продемонстрували серйозні суперечності й вади цього радикального заходу. Досліджено, що реальність швидко розійшлася з очікуваннями його авторів. Замість зменшення злочинності, заборона алкоголю призвела до різкого зростання нелегальної торгівлі спиртними напоями, активізації організованої злочинності та поширення корупції в правоохоронних органах. Щобільше, держава зіткнулася з тим, що механізми контролю та виконання закону були вкрай недосконалими. Поліцейські органи та судова система виявилися не готовими до такого масового і складного завдання, як контроль за поведінкою всього населення країни.

Економічні наслідки Сухого закону також були далеко не такими позитивними, як передбачалося. Втрати бюджетних надходжень від акцизів на алкоголь істотно підірвали фінансову стабільність багатьох штатів. Одночасно розширився тіньовий ринок, який не контролювався державою, і ці кошти

надходили не до бюджету, а до рук кримінальних угруповань. У підсумку стало очевидним, що спроби регулювати мораль суспільства такими жорсткими законодавчими методами виявилися неефективними й навіть шкідливими.

Що до суспільних аспектів, як власне закон вплинув на буденне життя американців. З одного боку, значна частина соціуму намагалася підтримувати закон, сприймаючи його як моральний обов'язок. З іншого боку, значна частина населення демонструвала опір, вважаючи закон порушенням своїх особистих свобод і прав. Саме така суперечність сприйняття закону стала передумовою до формування суспільного консенсусу навколо ідеї його скасування.

Кінець сухому закону поклала 21-ша поправка, яку було ухвалено в умовах Великої депресії. Ми дійшли висновку, що економічна криза істотно змінила ставлення американців до державного регулювання. В умовах економічного спаду повернення легального продажу алкоголю сприймалося як економічно вигідне рішення, що могло створити нові робочі місця й поповнити бюджет держави. Ми утвердились у думці, що легалізація алкоголю в 1933 році швидко дала позитивні економічні результати – створення робочих місць, пожвавлення ділової активності та значні податкові надходження.

Підсумовуючи вищевикладене, варто зауважити, що «шляхетний експеримент» Сухого закону дав надзвичайно важливі уроки для американського суспільства та інших країн світу. Він показав, що державне втручання в особисте життя громадян, особливо на моральних підставах, має визначені межі ефективності. Він також показав значення комплексного підходу до розв'язання суспільних проблем, де окрім законодавчих заходів потрібні глибокі соціальні й культурні зміни. Зрештою, історія Сухого закону в США є яскравим прикладом того, як навіть найкращі за намірами реформи можуть мати непередбачувані та далекосяжні наслідки. Отже, це дослідження дозволило нам детально розглянути й оцінити один із цікавих, а головне

важливих, епізодів американської історії XX століття, який має велике значення не тільки для історичної науки, але й для сучасної практики державного управління та регулювання соціальних процесів.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

- 1) Thornton M. Alcohol Prohibition Was a Failure. Washington: Cato Institute, 1991. 12 p. URL: <https://www.cato.org/sites/cato.org/files/pubs/pdf/pa157.pdf>
- 2) Lerner M A Dry Manhattan Prohibition in New York City Cambridge Mass Harvard University Press 2008 366 p  
URL: <https://archive.org/details/drymanhattanproh0000lern>
- 3) Mennell, Stephen J. Prohibition: A Sociological View. Journal of American Studies, Vol. 3, No. 2 (1969), pp. 159-175.  
URL: [https://www.researchgate.net/publication/231991127\\_Prohibition\\_a\\_Sociological\\_View](https://www.researchgate.net/publication/231991127_Prohibition_a_Sociological_View)
- 4) Beecher, Lyman. Six Sermons on the Nature, Occasions, Signs, Evils, and Remedy of Intemperance. New York: American Tract Society, 1827. 105 p.  
URL: <https://static1.squarespace.com/static/590be125ff7c502a07752a5b/t/622f53061e56d86cd3dedc43/1647268616813/Beecher%2C+Lyman%2C+Six+Sermons+on+Intemperance.pdf>
- 5) Erica Thomson A Societal Comparison of the Prohibition in a Large Metropolitan City and a Small Settlement in the United States from 1920 to 1929. Loughborough University, 2020. 42 p.  
URL: <https://www.lboro.ac.uk/media/media/subjects/politics-international-studies/downloads/Erica%20Thomson%20-%20Dissertation.pdf>
- 6) Rorabaugh, W. J. Prohibition: A Concise History. New York: Oxford University Press, 2018. 144 p.
- 7) Rose, Kenneth D. American Women and the Repeal of Prohibition. New York: New York University Press, 1996. 215 p. URL: <https://books.google.vu/books?id=6BYUCgAAQBAJ&printsec=copyright#v=onepage&q&f=false>
- 8) Towne, Charles Hanson. The Rise and Fall of Prohibition: The Human Side of What the Eighteenth Amendment and the Volstead Act Have Done to the United States. New York: Macmillan Company, 1923. 220 p.

URL:<https://ia801302.us.archive.org/13/items/risefallofprohib00town/risefallofprohib00town.pdf>

9) Behr Edward. Prohibition: Thirteen Years That Changed America. New York: Arcade Publishing, 1996. 262 p.

URL:[https://books.google.com.bd/books/about/Prohibition.html?id=8gAtAgAAQBAJ&printsec=frontcover&source=kp\\_read\\_button&redir\\_esc=y#v=onepage&q&f=false](https://books.google.com.bd/books/about/Prohibition.html?id=8gAtAgAAQBAJ&printsec=frontcover&source=kp_read_button&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false)

10) Burnham J C New Perspectives on the Prohibition "Experiment" of the 1920s Journal of Social History 1968 Vol 2 No 1 P 51–68

URL:<https://www.jstor.org/stable/3786620>

11) Benavidez L Prohibition and Religion William H Anderson the Anti-Saloon League and the Rise and Fall of a Protestant Evangelical Crusade Against Alcohol in New York Master's thesis Hunter College City University of New York 2018 75 p

URL:  
[https://academicworks.cuny.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1632&context=hc\\_sa\\_s\\_etds](https://academicworks.cuny.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1632&context=hc_sa_s_etds)

12) Meleg D C From Suasion to Coercion Temperance Reform and Prohibition in Antebellum Maine Master's thesis Miami University 2017 102 p

URL:  
[https://etd.ohiolink.edu/acprod/odb\\_etd/ws/send\\_file/send?accession=miami1500506780101012&disposition=inline](https://etd.ohiolink.edu/acprod/odb_etd/ws/send_file/send?accession=miami1500506780101012&disposition=inline)

13) Febre M Tequileros and Moonshiners Prohibition in Texas Undergraduate research paper Texas Woman's University 2017 14 p

URL:  
<https://twu.edu/media/documents/history-government/Tequileros-and-Moonshiners--Prohibition-in-Texas.pdf>

14) Thomson E A Societal Comparison of the Prohibition in a Large Metropolitan City and a Small Settlement in the United States from 1920 to 1929 Bachelor dissertation Loughborough University 2022 53 p

URL:  
<https://lut.ac.uk/media/media/subjects/politics-international-studies/downloads/Erica%20Thomson%20-%20Dissertation.pdf>

- 15) Prohibition in the 1920s Political Cartoons Document collection created by the National Humanities Center 2003 8 p URL: <https://americainclass.org/sources/becomingmodern/divisions/text4/politicalcartoonsprohibition.pdf>
- 16) Robert A. Katz Prohibition in New Orleans American Association of Law Schools 113th Annual Meeting Program Paper 2019 19 p URL: <https://am.aals.org/wp-content/uploads/sites/4/2019/01/AM19ConLawProhibitionInNOLAArticle.pdf>
- 17) Estrella K. Eugenics and xenophobic sentiments during the Prohibition era Bachelor's Thesis State University of New York at Brockport 2020 32 p URL: [https://soar.suny.edu/bitstream/handle/20.500.12648/1169/Estrella\\_fulltext.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://soar.suny.edu/bitstream/handle/20.500.12648/1169/Estrella_fulltext.pdf?sequence=1&isAllowed=y)
- 18) Wilson Robert Colby Whiskey and Write How Journalism Shaped the Rise and Fall of Prohibition Master's Thesis University of Memphis 2019 143 p URL: <https://digitalcommons.memphis.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3193&context=etd>
- 19) Volstead Act: H.R. 6810, October 28, 1919. URL: [https://www.senate.gov/artandhistory/history/resources/pdf/Volstead\\_1.pdf](https://www.senate.gov/artandhistory/history/resources/pdf/Volstead_1.pdf)
- 20) National Commission on Law Observance and Enforcement Report on the Enforcement of the Prohibition Laws of the United States United States Government Printing Office Washington 1931 150 p URL: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/44540NCJRS.pdf>
- 21) Maine State Legislature Annual Report of the Attorney General Made to the Governor and Council for the Year 1847 Augusta Smith and Robinson Printers to the State 1848 15 p URL: [https://lldc.mainelegislature.org/Open/Rpts/PubDocs/PubDocs1847/PD1847\\_00G.pdf](https://lldc.mainelegislature.org/Open/Rpts/PubDocs/PubDocs1847/PD1847_00G.pdf)
- 22) Murrill B J The Eighteenth Amendment and National Prohibition Part 3 Temperance Movements Congressional Research Service Washington 2023 8 p URL: <https://www.congress.gov/crs-product/LSB10987>

23) Okrent D Last Call The Rise and Fall of Prohibition New York Scribner 2010 480 p URL:

[https://books.google.com/books/about/Last\\_Call.html?id=MJbBqn3XWqAC](https://books.google.com/books/about/Last_Call.html?id=MJbBqn3XWqAC)

24) Behr E Prohibition Thirteen Years That Changed America New York Arcade Publishing 1996 294 p URL <https://archive.org/details/prohibitionthirt0000behr>

25) Lamme M O Alcoholic Dogs and Glory for All The Anti-Saloon League and Public Relations 1913 Social History of Alcohol and Drugs 2007 Vol 21 No 2 P 138-159 URL: <https://historyofalcoholanddrugs.typepad.com/SHADV21N2Lamme.pdf>

26) Anti-Saloon League of America Proceedings of the Eighteenth National Convention of the Anti-Saloon League of America Washington DC Anti-Saloon League of America 1919 118 p URL: <https://ohiomemory.org/digital/collection/p16007coll51/id/5408>

27) Sasso P Prohibition the Great War and Political Advocacy The Wartime Campaign for Prohibition Master's thesis University of Waterloo 2010 151 p URL: <https://dspacemainprd01.lib.uwaterloo.ca/server/api/core/bitstreams/0182b89a-28f3-4137-8f29-1835a3fd9813/content#:~:text=sources%20ranging%20from%20medical%20journals%2C,works%20of%20scholarship%20on%20the>

28) Library of Congress World War I Posters Collection Washington DC Library of Congress: [https://www.loc.gov/collections/world-war-i-posters/about-this-collection/?utm\\_source=chatgpt.com](https://www.loc.gov/collections/world-war-i-posters/about-this-collection/?utm_source=chatgpt.com)

29) Aaron P Musto D Temperance and Prohibition in America A Historical Overview In Moore M H Gerstein D R eds Alcohol and Public Policy Beyond the Shadow of Prohibition Washington DC National Academies Press 1981 P 127-181 URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK216414/>

30) Gusfield J R Symbolic Crusade Status Politics and the American Temperance Movement Urbana University of Illinois Press 1963 198 URL: <https://halasocialdeviance.wordpress.com/wp-content/uploads/2011/09/gusfield.pdf>

31) Tyrrell I R Woman's World Woman's Empire The Woman's Christian Temperance Union in International Perspective 1800-1930 Chapel Hill University of North Carolina Press 1991 381 p

URL: <https://archive.org/details/womansworldwoman0000tyrr/page/n5/mode/2up>

32) Parker A M Purifying America Women Cultural Reform and Pro-Censorship Activism 1873-1933 Urbana University of Illinois Press 1997 286 p URL: [https://books.google.com/books/about/Purifying\\_America.html?id=p4LihwMas0cC](https://books.google.com/books/about/Purifying_America.html?id=p4LihwMas0cC)

33) Keene J D The United States and the First World War London Routledge 2000 160p URL: <https://archive.org/details/unitedstatesfirs0000keen>

34) Fu J Argon C Prohibition and Suffrage During World War I The War's Dual Impact Journal of Student Research 2022 Vol 11 No 3 P 1-12 URL: <https://www.jsr.org/hs/index.php/path/article/view/2967>

35) Питльована Л. Прогібіціоністський рух у США Партія сухого закону у карикатурі кінця XIX – початку XX ст American Studies 2021 No 11 P 120-132 URL: <http://www.americanstudies.history.knu.ua/uk/arxiv/11-2/2021-11-pytliovana/>

36) Іванов С Сухий закон правові норми та повсякденні практики у світі в XIX-XX ст Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ 2020 No 1 P 45-53: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ab223d81-d83c-49a7-807f-5d1fb44ea759/content>

37) Терещенко Т В Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки 1918-1945 рр Навчальний посібник Черкаси Черкаський державний університет 2015 256 p URL: <https://eprints.cdu.edu.ua/7011/1/Посібник%20Терещенко%20Т.%20В.%20Новітня%20історія%20країн%20Західної%20Європи%20та%20Північної%20Америки%20%281918-1945%20pp.%29.pdf>

38) Antle M L Progressivism Prohibition and War Texas 1914-1918 Master's thesis University of North Texas 1992 157 p URL:

[https://digital.library.unt.edu/ark%3A/67531/metadc935651/m2/1/high\\_res\\_d/1002778616-Antle.pdf?utm\\_source=chatgpt.com](https://digital.library.unt.edu/ark%3A/67531/metadc935651/m2/1/high_res_d/1002778616-Antle.pdf?utm_source=chatgpt.com)

39) When Sauerkraut Became Liberty Cabbage Medium 2018 URL: <https://medium.com/iowa-history/when-sauerkraut-became-liberty-cabbage-bb84f4369d52>

40) Wayne B Wheeler The Man Who Turned Off the Taps Smithsonian Magazine 2012 URL: [https://www.smithsonianmag.com/history/wayne-b-wheeler-the-man-who-turned-off-the-taps-14783512/?utm\\_source=chatgpt.com](https://www.smithsonianmag.com/history/wayne-b-wheeler-the-man-who-turned-off-the-taps-14783512/?utm_source=chatgpt.com)

41) Раєвський Я.Д. Вплив Першої світової війни на прийняття Сухого закону США матеріали XV міжнародної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Дні науки – 2025», історичного факультету КНУ імені Тараса Шевченка. м. Київ 16 травня С. 2025 21-26

42) Колекція карикатур періоду Сухого. Westerville History Museum, Westerville Public Library. URL: <https://whmcollection.net/collection/collectionspace/search?search=prohibition+of+cartoons>

43) Anti-Saloon League cartoon «His Natural Refug». Westerville History Museum Collection, Westerville Public Library. URL: <https://whmcollection.net/collection/collectionspace/detail/b21b5980-6239-412b-a5ef>

44) Cartoon «Happy Days!» Westerville History Museum Collection, Westerville Public Library. URL: <https://whmcollection.net/collection/collectionspace/detail/babeffd0-e50c-466b-8ddd>

45) The Suffragist. 1913 №1. C.16 URL: [https://archive.org/details/suffragist01cong\\_0/page/16/mode/2up](https://archive.org/details/suffragist01cong_0/page/16/mode/2up)

46) Tyon, Paul Michel. «What We Want Is Good, Sober Men: Masculinity, Respectability, and Temperance in the Railroad Brotherhoods, c. 1870-1910». Journal of Social History, TOM 36, No 2 C. 319-338. URL: [https://history.msu.edu/files/2010/04/Paul-Taillon1.pdf?utm\\_source](https://history.msu.edu/files/2010/04/Paul-Taillon1.pdf?utm_source)